

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 95. vuosikerta 2.5.2019

4 | 19

Somea tehdään
”siinä sivussa”

s. 6

Päätoimittajan
alaisena on oma
aviomies

s. 33

Sijoitukset
pitävät liiton
talouden
plussalla

s. 34

Miksi valokuvajärjestö
Finnfoton tilillä oli yli
puoli miljoonaa euroa
valokuvaajien rahoja? **14**

KUVA: VESA LAITINEN

Ylen Ykkösaamussa työskentelevä Atte Uusinoka viihtyy taustatoimittajana.

s.22

"Prosesseista ja peleistä raportointi korostuu politiikan journalismissa."

s.4

Suomen Kuvalehden toimittaja Vappu Kaarenoja

Klimatförändringen ska beskrivas konstruktivt och lösningsorienterat, via människor.

s.26

Journalisterna Peter Buchert och Marcus Rosenlund

Maria Pettersson ● Twitter: @mariapetterssOn
● maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Jos sössii lehdistönvapauden, voi heittää hyvästit demokratialle

Journalistiliiton seinällä roikkuvat Sanavapauden miekka ja kilpi. Kahden käden teräsmiekka saattaa tuntua liioitellulta välineeltä sananvapauden edistämiseen, eikä metallinen kilpi ole kaikkein kätevin sanavapautteen kohdistuvien hyökkäysten torjumiseen. Aseet kuitenkin muistuttavat, millaista taistelua maailmassa käydään päivittäin sananvapauden edistämiseksi. Maailman lehdistönvapauden päivänä 3. toukokuuta muistetaan kamppailuja, joita kollegat ympäri maailmaa ja myös täällä Suomessa käyvät joka päivä hyvinvointinsa kustannuksella.

SUOMALAISET pääsivät nauttimaan lehdistönvapaudesta ensimmäisinä koko maailmassa.

Lehdistönvapautta muistuttava tiedon vapaata levittämistä koskenut laki säädettiin Ruotsissa, ja siis myös Suomessa, vuonna 1766. Se oli varsin erilainen kuin nykyään – kirkon tai

hallitsijan kritisointi oli paras unohtaa – ja jäi lyhytikäiseksi, mutta oli merkittävä askel esimerkiksi korruption kitkemisessä.

Nykyään lehdistönvapautta suojataan kaikissa terveissä demokratioissa, mutta vaikka käsite on monille tuttu, se ymmärretään usein väärin tai sen perusteet unohtuvat. Jopa vasta- valittujen kansanedustajien joukossa on ihmisiä, jotka eivät tunne demokratian ja lehdistönvapauden yhteyttä. He eivät tiedä, että nämä kaksi ovat nykymuotoisten demokraattisten valtioiden perusta, eikä toista ole ilman toista. Kun toista lyödään, toinenkin kärsii.

YKSINKERTAISIMMILLAAN lehdistönvapauden ajatellaan toteutuvan silloin, kun maassa ei ole ennakkosensuuria ja viranomaiset eivät puutu tiedotusvälineiden toimintaan. Nykyajassa se ei kuitenkaan riitä. Kansalaisen kannalta on yhdentekevää, lopettaako journalisti työsken-

KUVA: KAISU JOUPPI

Freepalkkioilla on voitava elää vaikka tekisi vain journalismia, sanoo Vuoden freelancer Jeanette Björkqvist.

s.20

”On ymmärrettävää, että poliitikko, joka joutuu jatkuvasti mediassa kritiikin kohteeksi, haluaisi mieluummin haistattaa pitkät kuin tarjota suojelua.”

telyn ennakkosensuurin vai netissä käydyn vihakampanjan seurauksena – jutut jäävät julkaisematta ja kansalaisen perustuslaillinen oikeus ottaa vastaan tietoa on pilalla.

Journalistien pitää pystyä työskentelemään virkavallan, viranomaisten ja poliitikkojen vaikutusyrityksiltä suojattuina. Samaan aikaan virkavallan, viranomaisten ja poliitikkojen on suojeltava journalisteja. Se ei ole helppoa, sillä journalistien tehtävä on olla kriittinen juuri virkavaltaa, viranomaisia ja poliitikkoja kohtaan. On ymmärrettävää, että poliitikko, joka joutuu jatkuvasti mediassa kritiikin kohteeksi, haluaisi mieluummin haistattaa pitkät kuin tarjota suojelua. Siinä mitataan poliitikon ja viranomaisen aikuisuutta ja ymmärrystä demokratiasta. Kun median kritiikki oikein sapettaa, kannattaa sulkea seläin ja lukea vaikkapa **Thomas Jeffersonin** ajatuksia lehdistönvapauden ja demokratian suhteesta.

Sinä päivänä kun maasta katoaa kriittinen, vapaa lehdistö, on myös demokratia mennyttä.

SUOMI kipusi tänä vuonna maailman lehdistönvapausindeksissä kakkoseksi pudottuaan pari vuotta peräjälkeen. Putoamiseen vaikuttivat muun muassa silloisen pääministerin **Juha Sipilän** Yleen kohdistama painostus, nousuun puolestaan *Helsingin Sanomien* **Trumpin** ja **Putinin** vierailun aikana totutettu sananvapauskampanja sekä **Ilja Janitskinin** ja **Johan Bäckmanin** muun muassa toimittajaan kohdistuneesta häiriköinnistä saamat tuomiot. **Junes Lokan** ja **Johanna Vehkoon** oikeudenkäynti ei vielä ollut laskuissa mukana – kiinnostavaa nähdä, vaikuttaako se ensi vuoden sijoitukseen.

Lehdistönvapaus on Suomessa hyvällä tolalla. On maan ja koko demokratian edun mukaisinta, ettei sitä sössitä, ja ettei miekkaa ja kilpeä tarvitse ottaa käyttöön. ●

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 95. vuosikerta
2.5.2019

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Martinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383 journalisti@
jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 2/2019
ILMESTYY 28.2., AINEISTO 20.2.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

KUVA: ANNA AUTIO

Valokuvaaja Liina
Aalto-Setälä pohtii,
miten kuvata festari-
juhlijoita eettisesti
oikein.

s.38

Susanna Luikku
halusi
jäähiekkoilijaksi
mutta päätyi
toimittajaksi.

s.10

Politiikan toimittajat puhuvat liian vähän politiikan sisällöistä, kirjoittaa Vuoden journalisti Vappu Kaarenoja

Vappu Kaarenoja, teksti ● Aapo Huhta, kuva

VAPPU KAARENOJA

- 31-vuotias helsinkiläinen Suomen Kuvalehden toimittaja.
- Sai maaliskuussa Bonnierin Vuoden journalisti -palkinnon. 2017 palkittu Aikakausmedian Edit-kilpailussa vuoden aikakauslehti-toimittajana.
- Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta.
- Päätoimittanut Ylioppilaslehteä ja Ainoa. Työskennellyt myös Helsingin Sanomissa, Taloussanomissa ja Iisalmen Sanomissa.

Me politiikan toimittajat pidämme urheiluvertauksista. Sdp:n kuntohuippu ajoittuu liian varhain ennen vaaleja, perussuomalaiset ottavat loppukirin.

Tommi Parkkonen kirjoittaa *Ilta-lehdessä*, että sinisten puolueprojekti tökkii pahemmin kuin *ex-kansanedustaja*

Marjo Matikaisen sukset – tadaa, pakollinen urheiluvertaus! – Oberstdorfin MM-kisoissa vuonna 1987.

Muutenkin osa politiikan journalismista tuo mieleen urheilusivut. Kerromme, kenellä on ylivoima. Raporttoimme kilpailevista joukkueista, jotka hiovat taktiikoita sekoittaakseen vastustajien pelikuviot.

Tällaista politiikan prosesseihin keskittyvää uutisointia tarvitaan. Sen rinnalla pitäisi kuitenkin olla enemmän journalismia, joka keskittyy politiikan sisältöihin.

MITÄ JÄI mieleen pieleen menneestä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksesta?

Yön pimeinä tunteina tehtiin *lehmänkauppa*. Kokoomus sai valinnanvapauden, keskusta maakunnat. Valinnanvapaus oli terveysfirmojen unelma, jota kokoomus lähti toteuttamaan. Maakunnat taas keskustan *ikiaikainen haave*, jolla puolue sementoi valtansa. Porvaripuolueet halusivat tuhota maailman parhaan terveydenhuoltojärjestelmän pörriäisten mukaan nimettyjen yritysten intressien ja vallanhimon takia.

Tällainen näkökulma sote-uudistukseen korostaa päätöksenteon prosessia ja politiikkaa pelinä.

Se on vajavainen näkökulma. Se rakentuu hokemien varaan kuin *Putouksen* sketsit. Lehmänkauppa, pörriäinen, kepun valta.

Lehmänkauppa on näppärän nokkava sana kolumneihin ja uutisanalyysieihin – toisin kuin *kompromissi*.

Kertomus pörriäisten kanssa veljeilevästä kokoomuksesta kiehtoo. Kertomatta jää, että valinnanvapaus oli alun perin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdotus.

Myös analyysi keskustan "valtapoliittisesta" maakuntahankkeesta jäi usein ohueksi. Jos maakuntavaltuustot olisi perustettu, useimmista olisi tullut keskustaenemistöisiä. Tällä hetkellä valta järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut on kunnilla, joista enemmistö on keskustan hyppysissä.

ENNEN VAALEJA julkaistiin ainakin kaksi kolumnia, joiden mukaan puolueiden ilmastopoliittiset kannat ovat liian radikaaleja. Puolueilla on ilmastoasioissa "sormi opettavaisesti pystyssä" (*Maaseudun Tulevaisuus*). Sdp:n "ilmastopoliittinen mopo on karannut käsistä" (*Ilta-Sanomat*).

Kolumnistien mielestä tiukan ilmastopoliitiikan kannattaminen oli hölmöä, koska se kasvatti perussuomalaisten kannatusta.

Vaihtakaa taktiikkaa, politiikan toimittajat huusivat katsomosta. Huuto antoi ymmärtää, että politiikka olisi pelkkää strategiapeliä. Puolueiden kuuluukin kertoa avoimesti äänestäjille, millaisena ne näkevät maailman. On vain hyvä, etteivät ne määrittele kantojaan sen mukaan, mikä on oletettu vaikutus kannatukseen lyhyellä tähtäimellä.

PROSESSEISTA ja peleistä raportointi korostuu ehkä siksi, että politiikan sisällöistä kirjoittaminen on työläämpää. Se vaatii perehtymistä milloin soten kapitaatiomaksujen laskentatapaan, milloin tiedustelulakien mahdollistamaan tietoliikennetiedusteluun.

On helpompaa arvailla tiukan ilmastopoliitiikan vaikutusta puolueiden kannatukseen kuin kertoa kiinnostavasti hiilinieluista.

Journalismi on parhaimmillaan, kun se ristivalottaa monimutkaisia asioita, näyttää ne eri kulmista.

Tässä politiikan journalismilla on parannettavaa. ●

Pinja Valkosesta ja Johanna Tenovirrasta sosiaalinen media on hauska ja luonteva osa työtä, eivätkä he ole nähneet tarvetta vaatia sen kehittämistä lisäkorvauksia. "Mutta onhan se taivahan tosi, että väki on vähentynyt, työ on lisääntynyt ja palkka on sama. On työnantajalle hankala yhtälo kehittää ja säästää samaan aikaan", Valkonen pohtii.

Sometyö tehdään "siinä sivussa" ja vapaa-ajalla – harva kaipaa korvausta

Marja Honkonen, teksti • Johannes Wiehn, kuva

50,7

Alma Median tammi–maaliskuun liikevaihdosta 50,7 prosenttia tuli digitaalisesta liiketoiminnasta. Medialiiiketoiminnassa digiliikevaihdon osuus oli pienempi: sanomalehtiä kustantavassa Alma Consumerissa 24,4 prosenttia ja talous- ja ammattilehtiä kustantavassa Alma Talentissa 37,3 prosenttia.

Lähde: Alma Media Oyj:n osavuositiedot

Toimittajiin kohdistuvasta verkkohäirinnästä on tullut maailmalla uusi sensuurin työkalu, sanoo Toimittajat ilman rajoja -järjestön journalismi- ja teknologiaosaston päällikkö **Elodie Vialle**. Lue Suomessa vierailleen Viallen haastattelu: journalisti.fi

Kannustusta ja vapaat kädet annetaan, mutta lisää työaikaa ei. Näin sosiaalisen median sisältöjen odotetaan monissa toimituksissa edelleen syntyvän – samalla, kun paineet ammattimaisempaan ja aktiivisempaan somen tekemiseen kasvavat.

Usein tuloksia syntyykin. *Kouvolan Sanomissa* toimittajat **Johanna Tenovirta** ja **Pinja Valkonen** virkistivät lehden some-kanavat päädyttyään yhtä aikaa toimituksen viime syksynä uudistettuun verkkodeskiin.

”Esimerkiksi Instagramin seuraajamäärä nousi tuhannella. Se oli hyvä palaute siitä, että kannatti tehdä”, Tenovirta kertoo.

Tenovirtaa ja Valkosta ajoivat oma innostus ja muiden toimitusten esimerkki. Työnantaja ei some-työn kirimiseen velvoittanut, kehuja on kyllä tullut. Uudet kanavat palkitsevat tekijänsä myös itse.

”Somessa näkee heti, puhutteleeko juttu lukijoita. Saan siitä kiksit”, nykyisin tuottajana työskentelevä Valkonen sanoo.

”Se kouruttaa”, Tenovirta lisää.

Sometyö ei tunnu heistä sen vuoksi kuormittavalta, vaikka se valuu vapaa-ajallekin. Toimituksessa on silti myös niitä, joille keikalta pyydytetyt päivitykset ovat vain ikävä lisä.

”Heille se on työtä työn päälle”, Valkonen toteaa.

SOMETYÖ PALKITSEE AKTIIVISET, mutta rasittaa niitä, jotka tekevät sitä velvollisuudentunnosta. Tämä käy ilmi Jyväskylän yliopiston tutkijoiden **Lauri Haapasen** ja **Marika Paason** tekemissä haastatteluissa.

”Some on positiivinen noidankehä. Mitä aktiivisempi on, sitä enemmän siitä kokee saavansa”, Paaso sanoo.

Väitöstutkimustaan tekevä Paaso ja aiheesta artikkelia valmisteleva Haapanen kysyivät aiheesta 48 toimittajalta. Haapasen tutkimus keskittyy someen osana toimitustyötä, Paason toimittajien omaan someaktiivisuuteen. Tutkimukset ja haastattelut ovat erilliset, mutta havainnoissa toistuvat samat ristiriidat:

Työnantajat toivovat toimittajien panostavan someen, mutta työaika ja -tavat jäävät työntekijän murheiksi. Somessa pitää olla, mutta on epäselvää, mitä siellä pitäisi tehdä. Somen odotetaan hoituvan ”siinä sivussa”.

”Vaikka sosiaalisen median roolia pidettäisiin toimituskokouksissa tärkeänä, kukaan [haastateltavista] ei kertonut, että siihen käytännössä osoitettaisiin työaikaa”, Haapanen sanoo.

Aktiivinen someläsnäolo työroolissa sopii hyvin kokonaistyöajassa eläville erikoistoimittajille ja huonosti säännöllistä työaikaa tekeville rivitoimittajille, joiden pitäisi tuottaa tauotta juttuja. He hoitavat sometyönsä usein vapaalla.

Haastatteluissa ei tullut vastaan käytäntöä, jossa vapaa-ajan someaktiivisuus työroolissa olisi jollain tapaa korvattu.

”Varmasti kuitenkin ollaan tyytyväisiä, kun joku pitää yllä yleisösuhdetta sunnuntai-iltana”, Paaso sanoo.

Toisaalta toimittajat kokevat somen niin luontevaksi osaksi ammattiaan, etteivät odota siitä erillistä korvausta.

SUURISSA TOIMITUKSISSA viralliset kanavat ovat nimettyjen työntekijöiden vastuulla. Esimerkiksi *Helsingin Sanomiin* on vakiinnutettu sometuottajan tehtävä, vaikka päivityksiä tekevät myös uutisdeskin toimitussihteerit ja osastojen esimiehet, toimitussihteeri **Verna Vuoripuro** kertoo.

Itsekin sometuottajana työskennellyt Vuoripuro vastaa sosiaalisen median kehittämisestä. Hänen mukaansa *HS* ei pakota, mutta kannustaa toimittajien omaa someläsnäoloa ”voimakkaasti”. Vapaa-ajan aktiivisuutta ei ole toistaiseksi hyvitetty työajasta.

Myös Ylessä pääsomekanavia ylläpitävät some-toimittajat. Uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittajan **Riikka Räisäsen** mukaan monet toimittajat ovat aktiivisia somessa työrooleissa. Hän painottaa, että se on vapaaehtoista ja lähtee omasta innosta.

”Sellaista keskustelua ei ole toistaiseksi tullut, että someajasta haluttaisiin palkkaa”, Räisänen kertoo.

Uutis- ja ajankohtaistoimituksen luottamushenkilön **Satu Miettisen** mukaan toimittajia kannustaa aktiivisuuteen usein halu saada vinkkejä ja tuoda omaa työtään esiin. Kyse on työn imusta.

”Silloin ihminen tekee sen itselleen. Tämä on kuitenkin ihan älyttömän kilpailtu ala”, Miettinen sanoo.

Kääntöpuoli on, että työstä irrottautuminen on vaikeampaa. Vastuun työnsä kuormittavuudesta joutuu kantamaan yhä enemmän itse, Miettinen sanoo.

Some-läsnäoloa on houkuttelevaa verrata siihen, miten journalistit ovat ennenkin pitäneet silmänsä auki vapaa-ajalla. Niillä on kuitenkin iso ero, Marika Paaso muistuttaa.

”Uutisnarkkarille some on huonompi tilanne. Työvälineet ovat mukana koko ajan.” ●

”Varmasti kuitenkin ollaan tyytyväisiä, kun joku pitää yllä yleisösuhdetta sunnuntai-iltana.”

Marika Paaso, Jyväskylän yliopiston väitöstutkija

”Esimerkiksi rasisti-sanankäyttöjournalismissä on jatkossa iso riski, vaikka sille olisi kuinka hyvät perusteet tahansa.”

Journalistin toimittaja Marja Honkonen Johanna Vehkoon tuomiosta verkkokolumnissa 12. huhtikuuta.

Elokuva- ja tv-alan työehtosopimuksesta ei tullutkaan yleissitovaa. Liittojen mielestä sen piirissä on yli puolet alan työntekijöistä, mutta asiasta vastaava lautakunta oli toisella kannalla. Journalistiliitto valittaa päätöksestä. Lue lisää: journalisti.fi

Haaga-Helian journalismiopiskelijat tarkistivat kansainvälisessä projektissa kuusi EU-väitettä. "Työssä huomasin, miten paljon asiaa muuttamaan lauseeseen saattaa sisältyä", sanoo Emmi Syrjäniemi (oik.), joka oli mukana tarkistamassa Ville Niinistön (vihr.) twiittiä. Vierellä tarkistustyötä ohjannut lehtori Kaarina Järventaus.

Journalismin opiskelijat tarkistivat EU-väitteitä: enemmistö "sinne päin"

Nina Erho, teksti • Heli Saarela, kuva

EU-vaaleihin liittyvä projekti muistuttaa toimittajia tarkistamaan siteerausten faktat ja miettimään otsikoista syntyviä vaikutelmia.

Julkisessa keskustelussa esitetyistä EU-politiikkaan liittyvistä väitteistä moni on epätarkka. Havainto pohjautuu faktantarkistuksiin, joita journalismin opiskelijat 14 maasta ovat tehneet keväällä EU-vaaleihin liittyvässä EU-factcheck.eu-hankkeessa.

"Valtaosa väitteistä on arvioitu 'mostly true' tai 'mostly false' -kategoriaan", sanoo Haaga-Helian opiskelijoita ohjannut lehtori **Kaarina Järventaus**.

Suomessa on tarkistettu esimerkiksi **Ville Niinistön** (vihr.) twiitti hyönteiskadosta ja **Antti Rinteen** (sd.) haastattelulausunto harmaasta taloudesta

– molemmat "mostly true". Kaikkiaan projektissa tarkistetaan noin 70 väitettä. Joukossa on poliitikkojen kannanottoja sekä asiantuntijoiden ja median väitteitä.

Järventaus arvioi osan epätarkkuuksista olevan "inhimillisiä erehdyksiä", joita syntyy, kun puhetta ja postauksia tuotetaan vauhdilla. Silti tavallista on sekin, että pyöritykset ja unohdukset noudattavat poliittista tarkoituksenmukaisuutta.

Projekti pyrkii estämään virheellisen tiedon leviämistä. Journalisteja se muistuttaa tarkistamaan siteerausten faktat ja miettimään vaikutelmia, joita otsikot tuottavat.

"Kun väitteiden esittäjiltä kysyttiin hankkeesta, mistä he olivat tietonsa saaneet, usein lähde oli toimittajan tekemä juttu", Järventaus sanoo. ●

Lue lisää: eufactcheck.eu

YLIOPPILASLEHTI AINO JOUTUU TAUOLLE

Ylioppilaslehti Aino jää vuoden loppuun asti tauolle, jonka aikana selvitetään lehden jatkovaihtoehtoja. Asiasta päätti 17.4. Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan edustajisto.

Päätöksen mukaan ylioppilaskunnan hallituksen on tuotava lopullinen esitys *Ainoa* vastaavan toiminnan jatkosta edustajistoon marraskuun loppuun mennessä, kertoo hallituksen puheenjohtaja **Tapio Hautamäki**.

Ainon päätoimittaja **Emilia Mäenmaa** ihmetteli huhtikuussa *Journalistissa* hallituksen esityksen hiljaista valmistelua. Hän pelkää riippumattoman opiskelijamedian puolesta.

"Toivon selvitystyön keskittyvän siihen, miten *Aino* voisi olla vielä parempi. Mukana tulisi olla myös journalismin ammattilaisia."

"Rahan tarve muualla ylioppilaskunnassa ei ole riittävä syy lopettaa *Ainon* julkaisemisen. Se olisi lyhytnäköistä ja noloa."

Nina Erho

TOIMITTAJA AIKOO EROTA PÄÄTOIMITTAJAN VAALIEHDOKKUUDEN TAKIA

Sanomalehti *Pohjalaisen* päätoimittajan ehdokkuus eduskuntavaaleissa hiertää toimituksen ja johdon välejä. Päätoimittaja **Toni Viljanmaa** oli kokoomuksen ehdokkaana Vaasan vaalipiirissä, mutta ei tullut valituksi.

Hänen on määrä palata töihin vaalivapaalta ja kesälomalta 13. toukokuuta. Toimituksessa on käyty kiivaita keskusteluja lehden uskottavuudesta, jos Viljanmaa palaa tehtäviinsä.

Kulttuuritoimittaja **Nadia Paavola** aikoo irtisanoutua, jos Viljanmaa palaa.

"Kyseessä on oma journalistinen arvopohjani, jonka mukaan toimin. Olen tullut *Pohjalaiseen* töihin pitäen sitä sitoutumattomana lehtenä, ja nyt tuo sitoutumattomuus on kyseenalaista", Paavola sanoo.

Ilkka-Yhtymän toimitusjohtaja **Olli Pirhonen** tai päätoimittaja Viljanmaa eivät kommentoi asiaa.

Manu Marttinen

JOURNALISTILIITTO OSTI VILLE RANNAN LOKKA-PIIRROKSEN

Journalistiliitto on ostanut taiteilija **Ville Rannan** Lokka-piirroksen originaalin 7588,80 eurolla.

Ranta pani teoksen myyntiin, kun Oulun käräjäoikeus tuomitsi toimittaja **Johanna Vehkoon** oululaisen kaupunginvaltuutetun **Junes Lokan** (asyl.) kunnian loukkaamisesta. Vehkoo joutuu maksamaan

Lokan oikeuskulut, yhteensä 7588,80 euroa. Pilakuva räjäähävästä Lokasta julkaistiin alun perin *Demokraatissa*.

Ranta lahjoittaa teoksesta saamansa voiton Vehkoolle. Hän haluaa tukea Vehkoota, koska pitää oikeusjuttua yrityksenä häiritä tämän työtä.

"Freelancer on jäänyt masinoidun häirintäkampanjan jalkoihin. Olen Vehkoon tapaan freelancer ja pidän tätä huolestuttavana ilmiönä", Ranta sanoi Journalistiliiton tiedotteessa.

Vehkoo aikoo valittaa saamastaan tuomiosta.

Marja Honkonen

Freelanceriksi jääminen on heittäytymistä epävarmuuteen, jossa nirsaus johtaa konkurssiin

Kahdeksan vuotta sitten erään pienen pitäjän koulun pihassa heilui reppuselkäinen hahmo, jolla oli toisessa kädessään osamaksulla ostettu kamera ja toisessa kädessään lasten turvaistuin. Istuimessa vauva itki nälkäänsä. Koulupäivän päätteeksi töistä pois hipsivä opettaja kyseli, mikä mies täällä tähtäilee. Esittelin itseni valokuvaajaksi ja kerroin olevani iltapäivälehdien kuvauskeikalla. Opettajan säälivä katse kiersi kameran, naamani ja huutavan vauvan välillä. Kysymykseen, jota hän ei esittänyt, vastasin hymyilemällä ja tarkentamalla, että olen vapaa valokuvaaja.

Vauva sai autossa korviketta tuttipullostä ja minä käyttäkahvit mukaani pitäjän huoltsikalta. Olin juuri paluumuuttanut seudulle ja ryhtynyt yrittäjäksi. Kalenterissa ei ollut keikkaa loppuviikolle eikä seuraavallekaan. Oli vain avoin tie ja epävarmuutta edessä, mutta tunnelma autossa kotimatalla oli silti valoisa. Aavistin, että tämä epävarmuus olisi turvallisempaa kuin tukeutuminen yhteen työnantajaan.

Oli minulla ollut muitakin vaihtoehtoja, esimerkiksi vakituisen sijaisen työ eräässä kuvatoimituksessa. Jälkikäteen ajateltuna valitsin oikein. Kiistattoman todistusaineiston valossa olisin todennäköisesti tullut lehden toimituksessa pyörien ytimien ympärille. Kun elanto tulee monesta puroista, ei haittaa vaikka yksi tai puoletkin puroista kuivuisi tuotannollisista ja taloudellisista syistä.

JOTTA FREEN EPÄVARMUUS todella olisi turvallisempaa kuin vakityö, pitää muutamien asioiden tapahtua. Tietenkin pitää osata hommansa, tykätä asioiden hoitamisesta ajallaan ja olla asiakkaille kiva. Nämäkään eivät kuitenkaan riitä, jos ei osaa olla jatkuvasti herkkänä uusille mahdollisuuksille. Niihin tarttuminen on helppoa. Sen sijaan hankalampaa on huomata, milloin norsunkokoinen

mahdollisuus tuijottaa suoraan silmiin.

Yrittäjyys vaatii myös luopumista puhdasoppisuudesta. Ennen halusin tehdä ensisijassa yhteiskunnallisesti merkittävää ja lukijaa koskettavaa journalismia. Koin pienemmät ja kaupallisemmat keikat merkityksettömiksi. Sittemmin on valjennut yrittäjän arjen totuus: nirsaus johtaa konkkaan ja omien kummallisten harhojen kyseenalaistaminen autuuteen. Nykyään huomaan olevani aivan liekeissä jonkun pienen asiakaslehden henkilökuvauksen kanssa. Kun valo osuu kohteeseen hyvin, kaikki muu unohtuu.

TALOUS JA NUORET TAT:N tekemän *Kun koulu loppuu* -nuorisoraportin mukaan 65 prosenttia nuorisista tulee työskentelemään ammattiteissa, joita ei ole vielä edes olemassa. TAT:n videolla **Elisa Koivumaa** kehottaa nuorten vanhempia olemaan kysymättä lapseltaan, mikä tästä tulee isona. Hän kehottaa vanhempia mieluummin kysymään, mitä nuori aikoo tehdä seuraavaksi. Tätä on meidän varttuneimpienkin syytä pysähtyä pohtimaan. Varmaa ei ole kuin se, että maailma muuttuu ja odotettavissa on oman työnkuvan muutoksia. Uusi normaali on se, että varmuutta ei ole.

Laskin hiljattain, että lehtikuvakeikkojeni määrä on kahden vuoden aikana vähentynyt noin 45 prosenttia. Samaan aikaan yritykseni liikevaihto on noin kaksinkertaistunut. Tämä outo yhtälö johtuu siitä, että uin sinne, missä on uutta kysyntää. Tein viime vuonna enemmän töitä videotuotantojen kuin valokuvauksen parissa. Kesti tosin muutaman vuoden ennen kuin tajusin, että mahdollisuus-norsu tuijottaa minua Canonin takapaneelin kytkimessä, jossa on pieni punainen videokameran ikoni. Oikeastaan huomasin sen vasta, kun olin vuosiksi suostunut oppilaaksi liikkuvan kuvan pariin.

Jos meinaat lähteä kohti yrittäjän epävarmuutta, lähde ajoissa. Laske toki ensin, onko todennäköistä, että pärjää. Laske oikein tarkkaan. Ja sitten seuraavalla yt-kierroksella käsi pystyy. ●

Susanna Luikku, 45

- Avun toimittaja vastuualueenaan urheilu, politiikka, yhteiskunta ja kirjallisuus.
- Työskennellyt Urheilutoimittajana myös Hämeen Sanomissa, Turun Sanomissa, Helsingin Sanomissa ja Urheilulehdessä.
- Pelannut jääkiekon SM-sarjaa Kalpassa ja Tapparassa.
- Työtehtävissä 13:ssa jääkiekon MM-kisoissa ja neljissä olympialaisissa.

Antaisit itse paremmat erätaukohaastattelut, Susanna Luikku

Avun toimittaja Susanna Luikku tähtäsi jääkiekkoilijaksi, mutta päätyi urheilutoimittajaksi. Hän suhtautuu kriittisesti otteluiden erätaukohaastatteluihin.

Manu Marttinen, teksti ● Meeri Utti, kuva

Jääkiekon MM-kisamatkat ovat toimittajille juhlia, joita ei kukaan ei halua pilata.

Totta kai kisoissa on mukavampi työskentelyilmapiiri, jos pelit kulkevat. Peleistä kirjoitetaan kriittisesti, jos siihen on aihetta.

Kisoissa sattuu kaikenlaista, mutta ihan kaikkea näkemäänsä ei kannata panna lehteen.

Nykyään ainakin Suomen pelaajat ovat todella ammattimaisia, joten siellä ei oikeasti tapahdu mitään sellaista, josta saisi herkkuisia juttuja. Joidenkin amerikkalaisten ja kanadalaisten baarireissut alkusarjan aikana ovat asia erikseen.

MM-kisoista kirjoitettaessa on tärkeää, että pidetään yllä ajatusta lajin jatkuvasta leviämisestä uusiin maihin.

Kyllähän se on selvää, että laji voi mennä eteenpäin vain, jos sitä pidetään esillä laajasti.

Olet intohimoinen jääkiekkotoimittaja, mutta halusit nuorena jääkiekkoilijaksi.

Totta kai halusin, mutta se ei ollut realismia näillä lajeilla eikä naiskiekossa tuolloin muutenkaan. Kun pääsin opiskelemaan, päätin, että en ainakaan mene urheilutoimittajaksi. 1990-luvun alun laman jälkeen töitä oli tarjolla vähän, mutta urheilu veti, ja pääsin Hämeen Sanomien urheiluun.

Kaikki urheilutoimittajat ovat vähän traumatisoituneita siitä, ettei heistä tullut huippu-urheilijoita.

Eivät todellakaan. On toimittajalle vain eduksi, jos hänellä on lajitausta. Näitä traumatisoituneita toimittajia on tullut lähinnä muutamasta entisestä wannabe-valmentajasta.

Jääkiekkoväen on vaikea suhtautua siihen, että heistä kirjoitetaan kriittisesti.

Kyllä siellä on edelleen sellaista pikkusieluisuutta, vaikka pääasiassa suhtautuvat ihan asiallisesti.

Kirjoitit vuonna 2010 kriittisesti miesten olympiajoukkueen päävalmentajasta Jukka Jalosesta. Hän ei ole vielä antanut sinulle anteeksi.

Hän käyttäytyi vähän happamasti minua kohtaan sen jutun jälkeen, mutta olisi aika lapsellista, jos hän edelleen olisi siitä vihainen. Tuskin on.

Jääkiekkotoimittajat ovat kuin yhteisestä sopimuksesta pitäytyneet kirjoittamasta kriittisesti Teemu Selänteestä.

Urheilutoimittajat ovat kirjoittaneet kriittisesti peliin liittyvistä asioista, mutta esimerkiksi hänen yksityiselämänsä ei kuulu meille.

Seuranta-alueitasi ovat urheilun lisäksi politiikka ja kirjallisuus. Urheilutoimittaminen ei riitä sinulle älylliseksi haasteeksi.

Kyllä se riittäisi ihan hyvin, mutta minua kiinnostavat muutkin asiat kuin urheilu. Sitä paitsi olen töissä yleisajakauslehdessä, joten joka viikolle ei vain riitä urheilujuttuja tehtäväksi.

Moni hyvä toimittaja menee hukkaan seuraamalla vain urheilua.

Ei mene. Kyse on vain siitä, miten tätä työtä tekee.

Naisten jääkiekosta raportointi on erityisesti miestoitettajille edelleen hankala paikka.

Ei ole enää. Tässä on menty paljon eteenpäin. Esimerkiksi naisten jääkiekon MM-kisat olivat tästä hyvä esimerkki. Muutos näkyi ottelulähetyksissä ja uutiskirjoittelun määrässä ja laadussa.

Ahdistut, kun katsot ottelulähetystä, jossa on nainen asiantuntijakommentaattorina.

En todellakaan. Eihän niitä kommentteja jalkovälistä anneta. Pääasia on, että kommentaattori osaa hommansa. On tietysti ilahduttavaa, että naiset ovat päässeet enemmän ääneen myös isojen kisojen kommentaattoreina.

On tärkeää, että erätaukoilla toimittajat pyytävät pelaajia kertomaan, millä eväillä nämä aikovat pelata seuraavan erän.

Erätaukohaastatteluissa kumpikaan osapuoli ei anna itsestään hyvää kuvaa. Kysymykset ovat vähän tyhmiä ja peliin keskittyvän pelaajan vastaukset myös. Ehkä urheilujournalismi ei kärsisi, jos ne jätettäisiin pois kokonaan. Antaisit itse kiinnostavampia erätaukokommentteja kuin pelaajat.

Hahaa, en antaisi. Ei siinä tilanteessa pysty sanomaan mitään järkevää. ●

Miesten jääkiekon MM-kisat pelataan Slovakiassa 10.–26.5.

Maailma muuttuu vihamielisemmäksi toimittajia kohtaan

Suomi nousi tänä vuonna sananvapaustilaston kakkoseksi, mutta entistä harvemmassa maassa tilanne on hyvä tai tyydyttävä. Kymmenen viime vuoden aikana työnsä vuoksi on kuollut yli 700 journalistia.

Marja Honkonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Sananvapaustilanne

- hyvä
- tyydyttävä
- ongelmallinen
- vaikea
- erittäin vaikea

† Maassa surmatut toimittajat ja media-työntekijät vuosina 2008–2019. Mukaan on laskettu vain ne tapaukset, joissa teon on varmistettu liittyvän työhön.

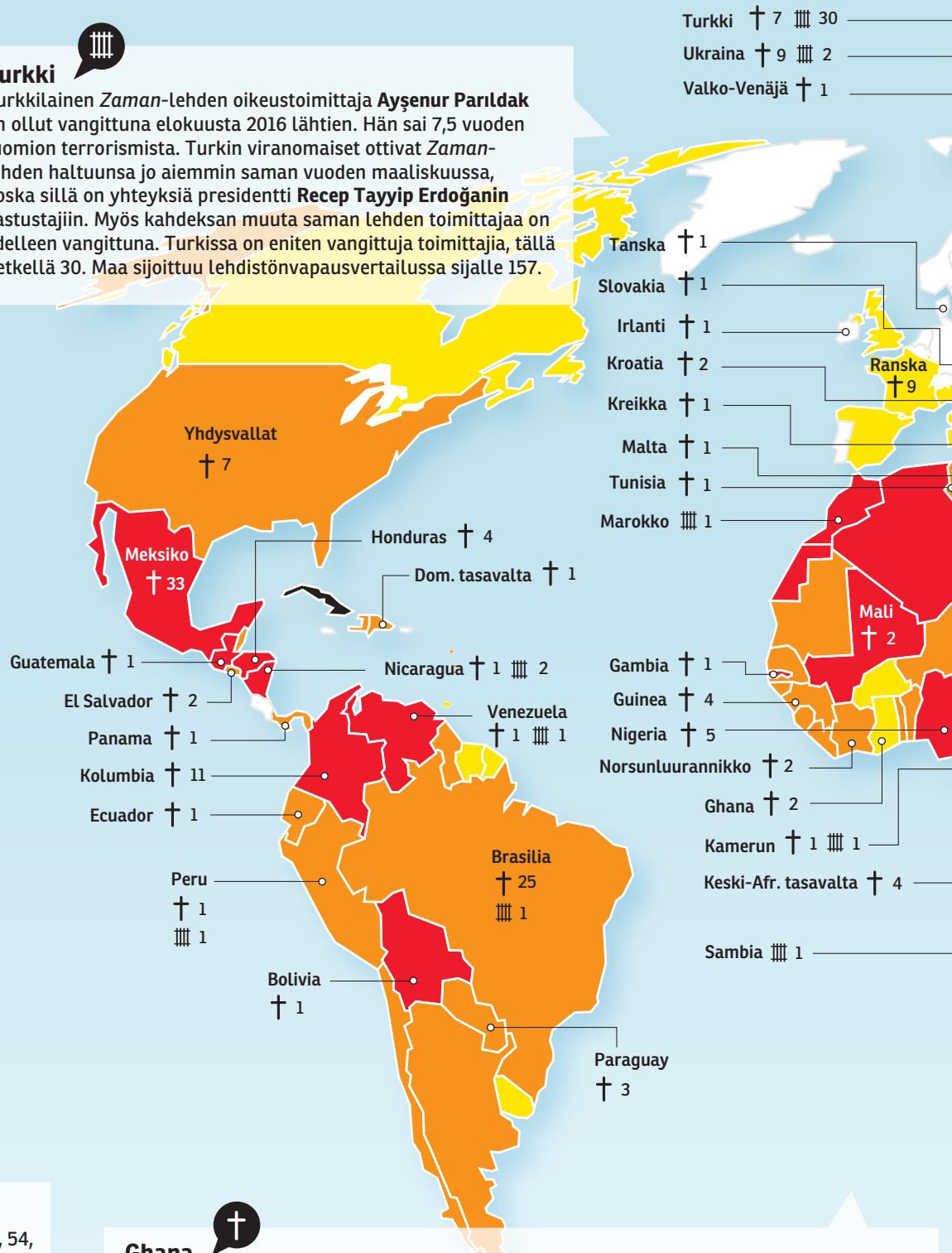
|||| Maassa tällä hetkellä vangittuna olevat toimittajat.

Journalistit voivat työskennellä täysin tai melko vapaasti enää 24 prosentissa maista. Näin kertoo Toimittajat ilman rajoja -järjestön uusin sananvapaustilasto, joka julkaistiin 18. huhtikuuta. Esimerkiksi Yhdysvallat putosi listalla kolme sijaa. Presidentti Donald Trumpin toimittajaviha on kiristänyt maan tilannetta niin, että se arvioidaan nyt tyydyttävän sijaan ongelmalliseksi. Sananvapaustilasto perustuu TIR:n keräämiin tietoihin ja arvioihin siitä, kuinka riippumattomasti ja moniäänisesti media pystyy kussakin maassa toimimaan. Toimittajiin kohdistuva väkivallan uhka on vain yksi osa arviota. Siksi toimittajille viime vuonna vaarallisin maa, Afganistan, on listassa korkeammalla kuin Turkmenistan tai Pohjois-Korea, joissa vapaata lehdistöä ei käytännössä ole.

Kymmenen viime vuoden aikana toimittajia on kuollut eniten Syyriassa. Committee to Protect Journalists -järjestön tilastojen mukaan alkuvuonna 2019 työssään on kuollut viisi toimittajaa. Joukossa ovat vain tapaukset, joissa teon on varmistettu liittyneen surmatun työhön journalistina. Ohessa kuusi esimerkkiä maailmalla surmatuista ja vangituista journalisteista.

Turkki

Turkkilainen *Zaman*-lehden oikeustoimittaja **Ayşenur Parıldak** on ollut vangittuna elokuusta 2016 lähtien. Hän sai 7,5 vuoden tuomion terrorismista. Turkin viranomaiset ottivat *Zaman*-lehden haltuunsa jo aiemmin saman vuoden maaliskuussa, koska sillä on yhteyksiä presidentti **Recep Tayyip Erdoğanin** vastustajiin. Myös kahdeksan muuta saman lehden toimittajaa on edelleen vangittuna. Turkissa on eniten vangittuja toimittajia, tällä hetkellä 30. Maa sijoittuu lehdistönvapausvertailussa sijalle 157.

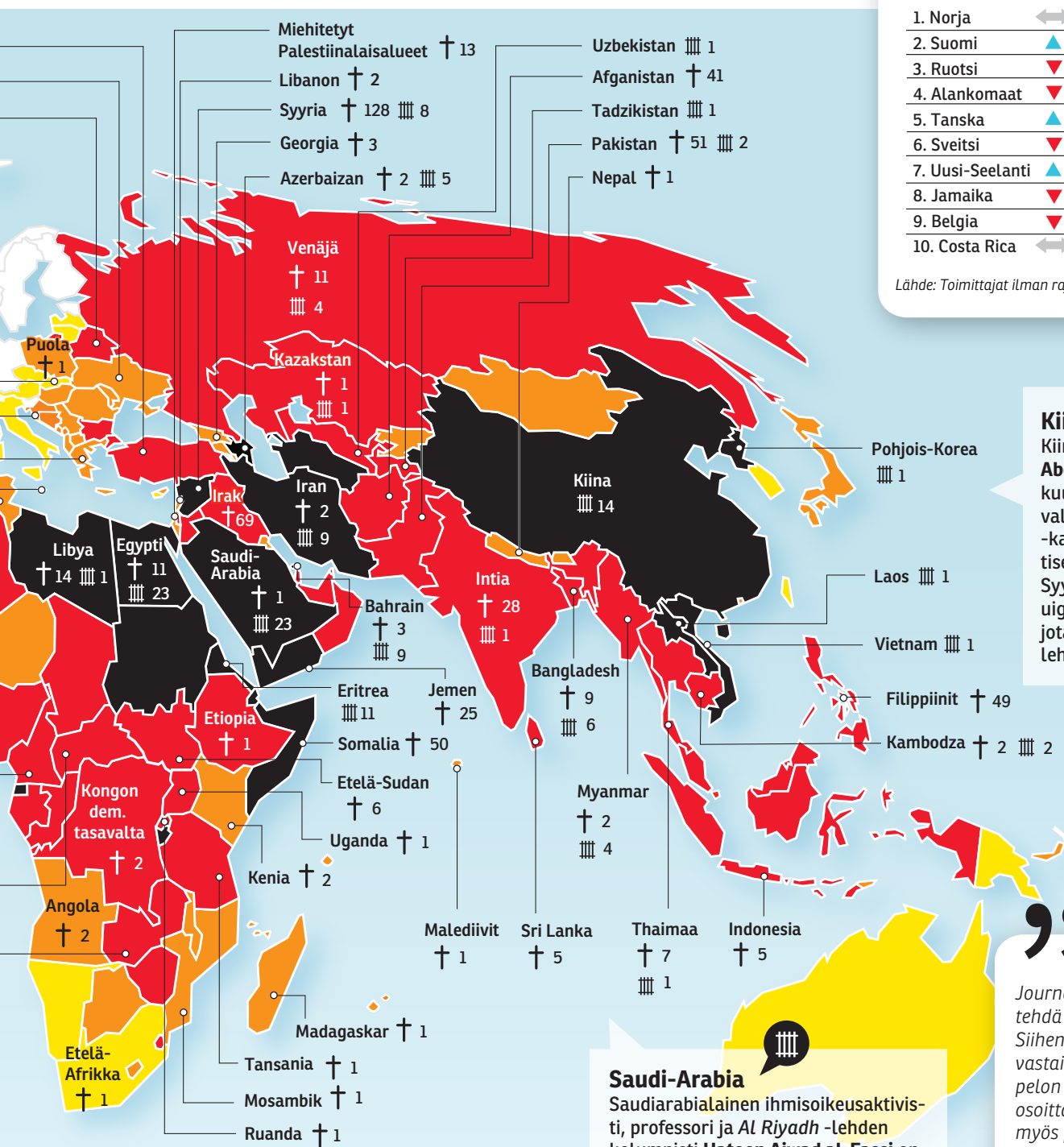

Honduras

17.3.2019 Tv-juontaja **Leonardo Gabriel Hernández**, 54, ammuttiin kotinsa lähistöllä Nacaomen kaupungissa Hondurasissa. *El Pueblo Habla* -ohjelmaa juontanut Hernández käsitteli työssään kriittisesti muun muassa paikallispoliittikkaa ja järjestäytyneitä rikollisuutta. Poliisi on pidättänyt Hernándezin murhasta kaksi Mara Salvatrucha -jengin jäsentä. Honduras on lehdistönvapausvertailun sijalla 146.

Ghana

16.1.2019 Tutkiva toimittaja **Ahmed Hussein-Suale Divela**, 33, ammuttiin kotimatallaan Ghanan pääkaupungissa Accrassa. Hussein-Suale Divela työskenteli Tiger Private Eye Investigations -toimittajaryhmälle, joka on erikoistunut salaiseen tiedonhankintaan. Kuolemansa aikaan Hussein-Suale Divela tutki jalkapalloon liittyvää korruptiota. Hänen murhastaan on pidätetty yksi epäilty. Ghana oli vielä vuonna 2018 Afrikan ykkösmaa lehdistönvapausvertailun sijalla 23. Nyt sen sijoitus on 27. Ohi menivät Namibia ja Kap Verde.

Näissä maissa sananvapaustilanne on paras

▲ muutos edellisvuoteen verrattuna

1. Norja
2. Suomi
3. Ruotsi
4. Alankomaat
5. Tanska
6. Sveitsi
7. Uusi-Seelanti
8. Jamaika
9. Belgia
10. Costa Rica

Näissä maissa sananvapaustilanne on huonoin

180. Turkmenistan
179. Pohjois-Korea
178. Eritrea
177. Kiina
176. Vietnam
175. Sudan
174. Syyria
173. Djibouti
172. Saudi-Arabia
171. Laos

Lähde: Toimittajat ilman rajoja -järjestön World Press Freedom Index 2019

Kiina

Kiinalainen radiotoimittaja **Memetjan Abdulla** on ollut vangittuna heinäkuusta 2009 lähtien. Hän työskenteli valtion China National Radio Uighur -kanavalla. Abdulla tuomittiin elinkautiseen muun muassa separatismista. Syytteet Abdulla sai kirjoituksistaan uiguurinkieliselle *Salkin*-sivustolle, jota hän myös ylläpiti. Kiina sijoittuu lehdistönvapausvertailussa sijalle 177.

Journalistien on entistä hankalampaa tehdä työtään myös demokratioissa. Siihen ovat syynä poliitikkojen media-vastaiset lausunnot, joilla luodaan pelon ilmapiiriä. Lehdistövapausindeksi osoittaa silti, että hallinnolla voi olla myös positiivinen vaikutus. Esimerkiksi Etiopian sijoitus nousi vertailussa 40 sijaa uuden hallituksen toimien myötä. Jos poliittiset johtajat haluavat turvata sananvapauden, se on mahdollista.

– Elodie Vialle, Toimittajat ilman rajoja -järjestön journalismi- ja teknologia-osaston päällikkö

Saudi-Arabia

Saudiarabialainen ihmisoikeusaktivisti, professori ja *Al Riyadh* -lehden kolumnisti **Hatoon Ajwad al-Fassi** on ollut vangittuna kesäkuusta 2018 lähtien. Tuolloin Saudi-Arabia pidatti useita naisten oikeuksia ajaneita aktivisteja, journalisteja ja bloggaajia hieman ennen kuin maa poisti naisilta kiellon ajaa autoa. Osa heistä on vapautettu. Saudi-Arabia putosi lehdistönvapausvertailussa sijalle 173.

Libya

19.1.2019 Valokuvaaja **Mohamed Ben Khalifa**, 35, kuoli ammuksen sirpaleista saamiinsa vammoihin Libyan pääkaupungin Tripolin eteläpuolella. Hän oli puolisoitaallisen joukon mukana työtehtävissä, kun joukkoa kohti hyökättiin. Ben Khalifa työskenteli freelancerina muun muassa AP:lle. Libya on ollut sisällissodan partaalla kahdeksan viime vuotta. Sen sijoitus lehdistönvapausvertailussa on 162.

Kansainvälistä lehdistönvapauden päivää vietetään perjantaina 3. toukokuuta.

Lähteet: Toimittajat ilman rajoja -järjestön World Press Freedom Index 2019 ja tiedot vangituista toimittajista, Committee to Protect Journalists. Tiedot on koottu 24. huhtikuuta.

Valokuvausjärjestö Finnfoto kylpee rahassa, jota se ei ole saanut jaettua kuvaajille

Pasi Kivioja ja Manu Marttinen, teksti • Ville Tietäväinen, kuvitus • Heli Saarela, grafiikka

Valokuvaajien yhdistyksellä Finnfotolla on erikoinen ongelma: yhdistyksen tilillä oli vuodenvaihteessa yli puoli miljoonaa euroa, jota se ei ollut saanut jaettua kuvaajille. Se on iso summa rahaa järjestölle, jonka pääasiallisen tehtävä on rahan jakaminen – ei pesämunan kerääminen.

Finnfoto on valokuvausalan kattojärjestö, jolle tekijänoikeusjärjestö Kopiosto tilittää vuosittain satojatuhansia euroja eteenpäin jaettavaksi. Kopiosto saa rahansa julkaistujen teosten kopiointikorvauksista.

Finnfoton rahanjako ja toimintatavat ovat ihmetyttäneet alalla toimivia valokuvaajia jo pitkään. *Journalistin* saamien tietojen mukaan Finnfoton toimintaan, läpinäkyvyyteen ja toiminnanjohtajan taustoihin liittyvät riidat johtivat siihen, että Suomen mainosvalokuvaajat (nyk. Fimage) ja Suomen lehtikuvaajat (nyk. Suomen kuvajournalistit) erosivat Finnfotosta vuonna 2014.

Eronneet yhdistykset selittivät irtautumista julkisuuteen pyörästöllä. Fimagin tiedotteessa todettiin, että mielipide-erot alan kehitystarpeista olivat kasvaneet liian suuriksi.

”Ammattilaisten tarpeita vastaava toiminta ei ole onnistunut liitossa, jossa on jäsenenä myös alan harrastajia”, kirjoitettiin puolestaan lehtikuvaajien tiedotteessa.

Tapahtumien kulku ennen eroja oli kuitenkin paljon riitaisampi kuin tiedotteet antavat ymmärtää. Mutta ensin ne rahat.

VIIME VUONNA KOPIOSTO jakoi Finnfotolle valokopiointikorvauksia 196 000 euroa ja digitaalisen kopioinnin korvauksia 150 000 euroa. Jäsenyhdistyksiensä kokonaisjäsenmääräksi Finnfoto ilmoittaa noin 10 800. Jäsenten Kopiosto-valtakirjojen määrä vaikuttaa osaltaan Finnfoton saamiin Kopiosto-korvauksiin.

Verkkosivujensa mukaan Finnfoto jakoi apurahoja viime vuonna kuitenkin vain 80 000 euroa.

Mitä tehtiin lopuilla 266 000 eurolla? Asia selviää Finnfoton tilinpäätöksistä, toimintakertomuksista, muista dokumenteista sekä haastatteleamalla yhdistyksen toimintaa tuntevia valokuvaajia.

Aiemmin valokuvaajien keskusjärjestönä toiminut ja nykyisin tavalliseksi yhdistykseksi rekisteröity Finnfoto työllistää yhden henkilön, toiminnanjohtaja **Mikko Säterin**.

Finnfoton jäsenyhdistykseen kuuluu sekalaisia alalla toimivia tekijöitä luontokuvaajista kamerakauppiaisiin. Kaikkia yhdistävä tekijä on kamera ja kiinnostus kuvaamiseen. Finnfoton jäsenyhdistyksiä ovat Suomen ammattivalokuvaajat, Suomen fotokaupan liitto, Suomen kameraseurojen liitto, Suomen luonnonvalokuvaajat, Suomen ammattivalokuvaajat, taidevalokuvaajien Fotoart ja Valokuvauksen opiskelijat.

Opiskelijoiden yhdistyksellä ei *Journalistin* tietojen mukaan ole enää aktiivista toimintaa,

mutta yhdistys on yhä nimellisesti papereissa mukana.

”Taloudellisesti vuosi 2018 oli Finnfotolle tavanomainen”, todetaan vaatimattomasti yhdistyksen toimintakertomuksessa, vaikka rahaa tuli sisään enemmän kuin sitä saatiin lapioitua ulos.

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan **Kari Tolosen** mukaan rahatilanne on seurausta viime vuonna Kopiostolta yllättäen ja budjetoimattomana tulleista digikopiointirahoista.

”Meillä oli toissa vuonna yleinen haku, jossa tarjottiin digikorvausrahaa, mutta jostain syystä hakemuksia ei tullut eikä rahaa siksi jaettu”, Tolonen sanoo.

Tilinpäätöksen mukaan yhdistyksen kahdella pankkitilillä oli viime vuoden lopussa yli puoli miljoonaa euroa jakamatonta rahaa. Niin isoa summaa on vaikea saada jaettua henkilökohtaisina apurahoina, jotka ovat olleet 1000–4000 euron luokkaa ja pienimmillään muutamia sataasia.

Jäsenyhdistyksilleen Finnfoto on jakanut runsaampia, 1000–10 000 euron apurahoja. Apurahoja on jaettu vuosittain noin 50 000–60 000 euroa, paitsi viime

vuonna, jolloin rahaa jaettiin kaikkiaan 80 000 euroa.

”Täytyy myöntää, että Finnfotolle on kertynyt viime vuosina rahavaroja. Jakovaraa olisi enemmänkin, mutta toistaiseksi rahat ovat Finnfoton tilillä”, Tolonen toteaa.

FINNFOTON TUOTOT TULEVAT pääosin Kopioston kopiointikorvauksista. Myös opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Finnfotolle vuosittaista toiminta-avustusta noin 20 000 euroa. Viime vuonna tuki jäi myöntämättä, koska hakemus ei saapunut määräajassa, kertoo ministeriön kulttuuriasiainneuvos **Petra Havu**.

Toiminta-avustuksen hakemisesta vastasi Mikko Säteri. Oman näkemyksensä mukaan hän ei myöhästynyt.

”Hakemus on lähetetty ajallaan, mutta se ei ole jostain syystä edennyt ministeriön järjestelmässä”, Säteri sanoo.

Lisäksi Finnfoto saa tuottoja joka toinen vuosi järjestettävän Fotofinlandia-kilpailun osallistumismaksuista, jotka kattavat lähes kokonaan kilpailun kustannukset. Pieniä tuottoja yhdistys saa järjestöyhteistyöstä, järjestötilaisuuksista ja jäsenmaksuista.

Apurahojen ohella yhdistyksen suurimmat kuluerät ovat hallintoon, yleiskuluihin ja toiminnanjohtajan palkkaan menevät rahat sekä Fotofinlandia-kilpailu.

Viime vuoden tilinpäätöksen mukaan apurahoja olisi jaettu ulos 150 000 euroa, mutta toimintakertomus ja yhdistyksen nettisivut väittävät summan olevan 80 000 euroa.

”Siinä on virhe. Siitä on tehty tilintarkastajalekin huomio”, Mikko Säteri sanoo.

Säterin mukaan toimintakertomuksesta jäivät puuttumaan viime joulun ja helmikuun välisenä aikana projektiapurahoina maksetut 70 000 euroa. Tieto ei päätynyt nettisivuillekaan, jotka ovat toiminnanjohtajan mukaan parhaillaan ”myllerryksessä”. Projektiapurahoja maksettiin muun muassa Finnfoton omalle roadshow’lle 30 000 euroa ja Suomen kamera-seurojen liiton tapahtumalle 10 000 euroa.

Yhdistyksen toimintaa tuntevat valokuvaajat ovat vuosien varrella kummastelleet Finnfoton toiminnanjohtajan palkkaa. Säterin palkka on kohonnut aloituspalkkaan nähden yli kaksinkertaiseksi, ja palkankorotuksia on tullut useita. Säteri aloitti tehtävässään vuoden 2006 alussa.

Hänen mukaansa tehtävä oli aluksi osa-aikainen. Sen jälkeen se muutettiin kokopäiväiseksi, ja myös työmäärä on kasvanut vuosien varrella.

”Korotukset ovat olleet 5–10 prosentin luokkaa, eikä niitä ole ollut joka vuosi. Esimerkiksi vuodelle 2019 palkkaa ei nostettu”, kertoo Säterin esimies, hallituksen puheenjohtaja Kari Tolonen.

Tolosen mukaan on vaikea arvioida, mikä on kohtuullinen taso toiminnanjohtajan palkalle, mutta työmäärään nähden hän uskoo Säterin vajaan 4600 euron kuukausipalkan olevan kohdillaan.

Keskustelut mahdollisesta palkankorotuksesta käydään nykyisin budjetintekovaiheessa syksyllä ja käsitellään vuoden ensimmäisessä hallituksen kokouksessa. Aina palkankorotuspäätöksiä ei ole tehty yhtä avoimesti.

”Tämä systeemi tuli minun puheenjohtaja-aikanani”, yhdeksän vuotta puheenjohtajana toiminut Tolonen kertoo.

”Kun aloittelin tätä, meni varmaankin vuosi pari sillä tavalla, että palkankorotusasiaa ei tuotu kokoukseen, koska ei ollut aiemminkaan tuotu. En alkuun tajunnut, että se pitää tuoda sinne.”

RUNSAAT VIISI VUOTTA SITTEN Finnfoton hallituksen ja toiminnanjohtajan välejä hiersi toimin-

nan läpinäkymättömyys, ja ainakin osa hallituksen jäsenistä koki jääneensä pimentoon.

Sitten tuli yllättäen tieto Säterin talousrikos-tuomiosta, josta ei ollut kerrottu Finnfoton hallitukselle mitään.

Säterillä olivat menneet omat ja yrityksensä rahat sekaisin. Hän sai hovioikeudessa neljän kuukauden ehdollisen tuomion kahdesta veropetoksesta ja kirjanpitorikoksesta syyskuussa 2011. Teot ajoittuivat vuosille 2003–2006. Säteri sai alun perin vapauttavan tuomion käräjäoi-keudessa.

Vuonna 2014 tilanne oli Finnfoton hallituk-sessa niin tulehtunut, että mainosvalo-kuvaajat palkkasivat asianajajan selvit-tämään toiminnanjohtajan tekemisiä.

Kopioston tilittämät korvaukset vuonna 2017

Järjestö	Valokopiointi-korvaukset (euroa)	%	Digitaalisen kopioinnin korvaukset (euroa)	%
Suomen Kustannusyhdistys ry	2124366,31	25 %	1 383 617,48	24 %
Suomen tietokirjailijat ry	1 501 361,54	18 %	1 126 784,55	19 %
Aikakauslehtien Liitto ry	793 856,45	9 %	503 809,25	9 %
Suomen Journalistiliitto ry	780 303,93	9 %	622 747,09	11 %
Suomen Musiikkikustantajat ry	508 065,87	6 %	138 676,04	2 %
Sanomalehtien Liitto ry	453 284,86	5 %	537 026,00	9 %
Suomen Musiikintekijät ry	392152,18	5 %	114 239,59	2 %
Grafia ry	232276,36	3 %	157021,32	3,00
Finnfoto	218 525,33	3 %	101 416,09	2 %
Kuvittajat ry	205 238,04	2 %	139 700,50	2 %
Suomen tiedetoimittajain liitto ry	201 617,60	2 %	245 860,69	4 %
Suomen Säveltäjät ry	172 500,79	2 %	41 762,91	1 %
Suomen tiedekustantajien liitto ry	163 219,54	2 %	185 670,98	3 %
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry	146 928,65	2 %	127 462,28	2 %
Tietokirjallisuuden edistämiskeskus	145 777,12	2 %	0	0 %
Suomen Tekniset Kustantajat ry	104 192,76	1 %	135 490,41	2 %
Free Ohjelmatyöntekijät ry/Freelancegraafikot	68 419,08	1 %	47 261,53	1 %
Suomen arvostelijain liitto ry	58 507,64	1 %	58 392,88	1 %
Suomen Kirjailijaliitto ry	56 258,39	1 %	44 948,53	1 %
Aikakauslehtien Päätoimittajat ry	56 070,98	1 %	55 004,74	1 %
Sarjakuvantekijät ry	31 675,33	0 %	17 744,39	0 %
Päätoimittajien Yhdistys ry	31 270,36	0 %	30 675,72	1 %
Kuvasto ry	26 698,26	0 %	23 109,49	0 %
Paikallislehtien Päätoimittajayhdistys ry	20 487,47	0 %	20 097,89	0 %
Finlands svenska författareförening rf	19 102,45	0 %	13 579,00	0 %
Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat	7992,27	0 %	0	0 %
Suomen Nuorisokirjailijat ry	7 436,68	0 %	4 856,18	0 %
Yhteensä:	8 527 586,24		5 876 955,53	

Lähde: Kopiosto

Täytyy myöntää, että Finnfotolle on kertynyt viime vuosina rahavaroja. Jakovaraa olisi enemmänkin, mutta toistaiseksi rahat ovat Finnfoton tilillä.

Kari Tolonen, Finnfoton hallituksen puheenjohtaja

Säterin toiminta herätti kysymyksiä

Kukaan ei Finnfotossa tiennyt toiminnanjohtajan talousrikostuomioista, eikä hän tuonut niitä oma-aloitteisesti esille”, sanoo **Riitta Supperi**.

Supperi istui Suomen lehtikuvaajien puheenjohtajana Finnfoton hallituksessa siihen asti, kunnes hänelle näytettiin ovea. Lopulta Supperin johtama yhdistys erosi kokonaan Finnfotosta.

”Kun tuomiot veropetoksista ja kirjanpitorikoksesta tulivat ulkopuolisen kautta tietoomme, rupesimme selvittämään, onko Säteri oikea ihminen hoitamaan yhdistyksen raha-asioita”, Supperi kertoo.

Journalisti kysyi **Mikko Säteriltä**, missä vaiheessa hän toi vuonna 2011 hovioikeudesta saamansa tuomiot Finnfoton hallituksen tietoon.

”Nämä ovat minun henkilökohtaisia asioitani, joita en kommentoi millään tavalla. Ne on hallituksen kokouksessa aikoinaan käsitelty”, Säteri sanoo.

”Tällaisista asioista tulee ottaa opiksi. Yhdistyksen tilinpäätökset ovat olleet puhtaita minun aikanani.”

Kyseinen hallituksen kokous pidettiin 15.4.2014, ja asiaa oli käsitelty myös edeltävässä kokouksessa 2.4.2014. Hallituksen puheenjohtajana ja Säterin esimiehenä jo tuolloin toiminut **Kari Tolonen** myöntää, että hänkin kuuli tuomioista vasta ennen tuota ensimmäistä kokousta.

Yhdistyslaki ja Finnfoton omat säännöt eivät estä rikostuomion saaneen henkilön toimimista yhdistyksen toiminnanjohtajana. Moraalin arviointi on yhdistyksen hallituksen käsissä.

”Kyllähän se siinä vaiheessa tuli vähän yllätyksenä. Siitä keskusteltiin hallituksessa, mutta ainakaan silloin hallitus ei ottanut sen kummemmin kantaa”, Tolonen muistelee.

Onko asia mainehaitta Finnfotolle?

”No, kyllä varmaan näin on. Ainahan tuollaiset asiat ovat ikäviä”, Tolonen sanoo.

Journalistin Finnfotoa koskevassa selvityksessä kävi ilmi, että yksi Finnfoton kokouksissa äänivaltaa käyttävistä jäsenyhdistyksistä on Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) tietojen perusteella toiminnanjohtaja Säterin itsensä perustama. Taidevalokuvaajien Fotoart-nimisen yhdistyksen edustaja Finnfoton hallituksessa siis päättää muun muassa toiminnanjohtajan palkasta ja voi hakea Kopiosto-apurahoja.

Finnfoton vanhojen pöytäkirjamerkintöjen mukaan Fotoart on saanut vuonna 2011 jaetuista lisäapurahoista 4000 euroa.

Journalistin haltuunsa saamassa PRH:n rekisteriotteessa helmikuulta 2014 Fotoartin yhteyshenkilöksi, puheenjohtajaksi ja sääntömääräiseksi nimenkirjoittajaksi on merkitty Mikko Säteri. Säterin tiedot on rekisteröity samana päivänä, kun Fotoart on merkitty rekisteriin 28.4.2011.

Tuoreemmassa rekisteriotteessa, joka on päivätty 12.4.2019, Säterin tilalle on merkitty eräs helsinkiläinen mies 31.3.2014 alkaen. Tämä rekisterimerkintä on tehty paria päivää ennen Säteriin liittyvien asioiden käsittelyä Finnfoton hallituksessa.

Kun *Journalisti* selvitti Fotoartin perustamiskuvioita, seurasi kaksi erikoista puhelinkeskustelua. Ensimmäisessä keskustelussa Mikko Säteri kiisti, että hän olisi perustanut Fotoartin.

Miksi Finnfoton toiminnanjohtaja on perustanut itse tällaisen yhdistyksen Finnfoton jäseneksi?

”Missä semmoinen näkyy? Ei minulla pitäisi olla mitään tekemistä sen kanssa”, Säteri vastaa.

Se on PRH:n rekisteriotteessa, joka on tulostettu 13.2.2014. Siinä lukee, että olet ollut Fotoartin puheenjohtajana 2011–2014.

”Nyt on väärää tietoa. Olen muistaakseni ollut perustavassa kokouksessa läsnä, mutta en ole perustanut tätä yhdistystä.”

Journalisti tavoitti myöhemmin myös vuodesta 2014 eteenpäin Fotoartin puheenjohtajaksi merkityn helsinkiläismiehen. Hän myönsi olleensa Fotoartin puheenjohtajana hyvin lyhyen aikaa vuonna 2014, mutta ei muistanut, kuka oli hänen edeltäjänsä yhdistyksen puheenjohtajana, kuka oli pyytänyt häntä tehtävään tai kuka oli yhdistyksen perustaja. Hän ei myöskään muistanut, oliko Mikko Säteri Fotoartin toiminnassa mukana.

Helsinkiläismies kertoi Fotoartilla olleen vain muutamia jäseniä. Yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja on eri henkilö, jonka tietoja ei ollut rekisterissä vielä 12.4.2019.

Säteri halusi vielä jutun tarkistusvaiheessa täydentää, että Fotoart on teknisesti viety PRH:n järjestelmään hänen nimellään, mutta hänellä ei ole yhdistyksen toiminnan kanssa tekemistä.

”Henkilöiltä, jotka lähtivät vetämään Fotoartia, loppui into, ja heiltä unohtui päivittää yhdistyksen tiedot rekisteriin”, Säteri kommentoi.

Pasi Kivioja

Meidän toiveemme on, että Kopioisto-rahoja käytetään myös koko valokuvausalan hyväksi isompiin hankkeisiin ammattilaisten yhdistysten kautta.

Hanna-Kaisa Hämäläinen, Suomen kuvajournalistien puheenjohtaja

Kulminaatiopiste oli 15.4.2014 pidetty hallituksen dramaattinen kokous, jossa kiivaan keskustelun jälkeen päädyttiin äänestämään toiminnanjohtajan erottamisesta.

"Finnfoton muu hallitus istui u-muodostelmaan aseteltujen pöytien yhdellä puolella, me lehtikuvaajat ja mainoskuvaajien edustajat olimme huoneen toisella laidalla vastapäätä heitä. Molemmilla puolilla oli oma asianajajansa, mikä on poikkeuksellista hallituksen kokouksessa", kertoo lehtikuvaajia Finnfoton hallituksessa edustanut **Riitta Supperi**.

"Olin se, joka vaati erottamista. Säterin vuonna 2011 saama talousrikostuomio tuli hallituksen tietoon vasta 2014. Hän vastasi toiminnanjohtajana yhdistyksen rahoista ja edusti koko valokuva-alaa. Toiminta ei ollut läpinäkyvää", Supperi sanoo.

Hallituksen enemmistö antoi kuitenkin Säterille tukensa, ja asia sai yllättävän käänteen: hallitus esitti Riitta Supperin erottamista hallitusjäsenyydestä sääntöjen vastaisen toiminnan vuoksi. Finnfoton kevätkokous hyväksyi erottamisen, ja Supperin tilalle hallitukseen tuli hetkeksi aikaa toinen henkilö lehtikuvaajista.

Erimielisyyksien seurauksena sekä lehtikuvaajat että mainoskuvaajat erosivat yhdistyksinä Finnfotosta.

Lehtikuvaajien erotiedotteessa puututtiin seikkaan, joka puhututtaa vielä nykyisinkin. Lehtikuvaajien mielestä ammattilaisten tarpeita vastaava toiminta ei onnistunut Finnfotossa, jossa jäsenenä on myös alan harrastajia. Lehtikuvaajien mielestä Kopioisto-raha kuuluu ensisijaisesti sitä kerryttävälle ja siitä eläville ammattilaisille. Finnfotossa iso osa apurahoista ohjautuu harrastajakuvaajille, ja yhdistyksen jäsenenä on muun muassa kamerakauppiaiden yhdistys Suomen fotokaupan liitto.

Suomen kuvajournalisteiksi nimensä muutaneen lehtikuvaajien yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja **Hanna-Kaisa Hämäläinen** ei kommentoi menneitä tapahtumia, koska ei ole ollut itse niissä mukana. Hämäläinen on myös Journalistiliiton hallituksen jäsen.

"Ymmärtääkseni kopiointikorvauksia kerryttävät kuvaajista eniten luontokuvaajat ja lehtikuvaajat. Samaan aikaan valokuvaajien määrä alalla on räjähtänyt ja hintatasot menneet ihan järkyttävän alhaisiksi. Kopioisto-rahoilla pitäisi tukea ensisijaisesti niitä ammattilaisia, jotka elävät tällä työllä", Hämäläinen kommentoi rahanjakosuhdetta.

Kopioisto-pottia kerryttäviä harrastajaluontokuvaajia on paljon, ja Hämäläisen mielestä heidänkin kuuluu saada osuutensa palautuksista.

"Meidän toiveemme on, että Kopioisto-rahoja käytetään myös koko valokuvausalan hyväksi isompiin hankkeisiin ammattilaisten yhdistysten kautta", Hämäläinen sanoo.

Finnfoton toiminnanjohtaja pitää ongelmallisena jaottelua ammattilaisiin ja amatööreihin.

"Omistussuhde kameraan ei välttämättä tee kuvaajaksi, mutta aika usein se menee näin. Esimerkiksi fotokaupan liiton kamerakauppiasta suuri osa on myös valokuvaajia. Finnfoto edustaa 11000:ta kuvaajaa, joista ei kukaan pysty erittelemään, ovatko he amatöörejä vai ammattilaisia", Säteri sanoo.

Hämäläisen mukaan yhdistyksillä on tässä näkemysero: Kuvajournalistit korostavat Kopioisto-raham merkitystä osana ammattikuvaajien toimeentuloa, mutta Finnfotolle ammattilaisuus ei ole rahanjaossa yhtä merkityksellistä.

Journalistiliiton osuus valokuvaajien Kopioisto-korvauksista kanavoidaan Journalistiliiton kautta Journalistisen kulttuurin edistämissäätiölle, joka jakaa apurahoja paitsi isommasta kokonaispotistaan, myös erillisestä Lehtikuvaajarahastosta.

Journalistiliitto sai Kopioisto-rahoja vuonna 2017 kaikkiaan noin 1,4 miljoonaa euroa. Finnfotosta eroamisen jälkeen kuvajournalistit eivät ole yhdistyksenä hakeneet apurahoja Finnfoton kautta.

FINNFOTON TUOTOT OLIVAT viime vuonna 353000 euroa ja varsinaisen toiminnan ku-

lut 315000 euroa. Suurin yksittäinen kulu-erä olivat jaetut apurahat 150000 euroa. Henkilöstökulut olivat noin 71000 euroa, minkä lisäksi kahden valokuvauskilpailun järjestämiseen ja yhdistyksen pyörittämiseen liittyvät kulut olivat yhteensä runsaat 93000 euroa.

Epäsuhta sisääntulevan ja ulospäin näkyvän rahanjaon välillä sai siten selityksen. Säästöön jäi silti 38000 euroa.

Edelliseltä tilikaudelta vuodelta 2017 rahaa jäi kuitenkin säästöön valtava summa, 241000 euroa, yli kolme kertaa enemmän kuin järjestö on yleensä jakanut ulos vuodessa. Nyt yhdistys joutuukin muuttamaan toimintatapojaan, jotta rahat saataisiin rivakasti eteenpäin.

"Tarkoitus ei ole makuuttaa rahaa vaan saada sitä tuloutettua valokuvaajille apuraha-anomusten perusteella", Kari Tolonen sanoo.

Kopioiston ennakkoarvion mukaan yhdistys saisi tänä vuonna kopiointikorvauksia noin 150000 euroa entisten jakamattomien päälle. Finnfoto onkin päättänyt ryhtyä jakamaan apurahoja kaksi kertaa vuodessa ja entistä isompia summia. Uusi toimintatapa otetaan käyttöön ensi vuonna.

"Vuositasolla ulosjaettava rahamäärä on silloin noin 200000 euroa", Tolonen arvioi.

Mikko Säterin mukaan ongelmana on, ettei hyviä hakemuksia tule riittävästi ja hakemusten määrä ylipäätään on vähentynyt.

"Valokuvaajille olisi eri tahoilla valtavasti rahaa jaossa, jos he vain viitsisivät hakea sitä. Hakemus, joka on hyvin perusteltu ja joka ei ole ylimpuvasti budjetoitu, yleensä menestyy."

Samantyyppisiä vaikeuksia saada rahamassoja jaetuksi hakemusten vähäisyyden tai laadun takia on ollut muillakin järjestöillä ja säätiöillä. ●

Kopiosto jakaa kopiointikorvauksia

- Kopiosto kerää ja hallinnoi kirjojen, lehtien ja internetissä julkaistujen teosten valokopiointista, tulostamisesta ja tallentamisesta syntyviä kopiointikorvauksia, joita se jakaa eteenpäin jäsenjärjestöilleen.
- Isoimmat korvaukset saivat vuodelta 2017 peräisin olevien tietojen mukaan Suomen Kustannusyhdistys (3,5 miljoonaa euroa) ja Suomen tietokirjailijat (2,6 miljoonaa euroa). Myös *Journalistia* julkaiseva Suomen Journalistiliitto kuuluu Kopiosto-rahamen saajiin (1,4 miljoonaa euroa).
- Kopiointikorvauksia tulee käyttää kaikkia tekijöitä ja kustantajia yhteisesti hyödyttäviin tarkoituksiin.
- "Tekijöitä edustavat järjestöt jakavat yli puolet korvauksistaan erilaisina apurahoina tekijöille. Loput varoistaan tekijäjärjestöt käyttävät esimerkiksi tekijänoikeusneuvontaan sekä koulutus- ja tiedotustoimintaan", Kopioston verkkosivuilla kerrotaan.
- Kopioston jäsenjärjestöjen saamaan rahamäärään vaikuttavat muun muassa jäseniltä kerätyt valtakirjat. Tärkein jakoperuste ovat Kopioston määrääjoin tekemät tutkimukset teosten käytöstä. Tutkimustuloksiin perustuen jäsenjärjestöt käyvät jakoneuvottelut, joissa kunkin järjestön osuus ratkaistaan.
- Kopiosto ei ota kantaa Finnfonon tilillä makuutettaviin rahoihin.
- "Kopiosto ei ole rahojen jakaja tekijöille ja kustantajille vaan tilittäjä jäsenjärjestöille", kirjoittaa Kopioston toimitusjohtaja Valtteri Niiranen.
- "Kyse on yhdistyksen itsehallintoon kuuluvasta asiasta. Finnfoto harjoittaa omien sääntöjensä mukaista toimintaa, eikä Kopiostolla ei ole yhdistyksen päätöksenteossa roolia. Jäsenjärjestö päättää millä perusteella, miten ja milloin sille tilitettyjä tekijänoikeuskorvauksia tekijöille jaetaan", hän jatkaa.
- "On jatkossakin tärkeää, että Kopioston jäsenjärjestöt noudattavat Kopioston hallituksen hyväksymiä ohjeita kopiointikorvausten sallituista käyttötapoista. Näitä ohjeita ollaan parhaillaan päivittämässä Kopioston hallituksen asettamassa työryhmässä."

ILMATIETEEN LAITOS

ILMASTONMUUTOSKOULUTUS TOIMITTAJILLE 12.– 13.9.2019, HELSINKI

Vuodesta 2006 lähtien järjestetty ilmastomuutostokoulutus on entistäkin ajankohtaisempi.

Kaksipäiväisessä koulutuksessa osallistujat saavat kattavan tietopaketin ilmastomuutoksesta ja kuu-levat ilmastotutkimuksen ajankohtaisista aiheista alan huippuasiantuntijoilta.

Kurssin hinta on 100 €/päivä. Hinta sisältää sähköisen kurssimateriaalin, lounaat ja kahvit. Osallistua voi molempiin tai vain toiseen päivään.

LISÄTIEDOT JA ILMOITTAUTUMISET:
ilmatieteenlaitos.fi/toimittajakoulutus

Tiedeviestinnän opintokokonaisuus

13.9.2019–15.5.2020

Tiedeviestinnän opintokokonaisuudesta saat valmiuksia tieteen julkisuutta koskevan tutkimustiedon soveltamiseen viestinnässä.

Opintojaksot kuuluvat Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnan tutkinto-opetusohjelmaan. Niillä opiskellaan yhdessä maisterivaiheen tutkinto-opiskelijoiden ja väitöskirjatutkijoiden kanssa.

Johdatus tiedeviestintään (5 op) 13.9.–15.11.2019. Hinta: 500 € (alv 0%)
Tiedeviestinnän käytänteet (5 op) 17.1.–13.3.2020. Hinta: 500 € (alv 0%)
Tiedeviestinnän projekti (5/10 op) 20.3.–15.5.2020. Hinta: 500 € (alv 0%)

Ilmoittautumiset viimeistään 31. toukokuuta 2019.
Lisätiedot ja ilmoittautumisohjeet:
research.uta.fi/comet/tiko/

Koulutuksen toteutusta tukee C.V. Åkerlundin mediasäätiö

Jeanette Björkqvist

- Vuoden 2018 Freelancer. Palkinnon jakaa Suomen freelance-journalistit ry.
- Toiminut freelance-journalistina vuodesta 2016. Juttuja muun muassa Ylelle, Long Playlle, Journalistille ja Hufvudstadsbladetille.
- Työskenteli toimittajana Hufvudstadsbladetissa vuosina 1998–2015.
- Kirjoittanut myös ruotsalaiseen mediaan, kuten Re:Publicille ja Svenska Dagbladetille.
- Vakioääni Ylen radio-ohjelmassa Eftersnack.
- Kirjoittanut Lilla Teaternille ja Svenska Teaternille näytelmiä, jotka perustuvat journalistiseen työhön.
- Sai vuonna 2017 Topeliuspiset-journalismipalkinnon ja oli ehdolla tutkivan journalismin Lumilapio-palkinnon saajaksi. Sai vuonna 2015 Fredrika Runeberg -stipendin, joka myönnetään "yhteiskunnallisesta äidillisyydestä".

Kun työyhteisön kaipuu iskee, Jeanette Björkqvist käy esimerkiksi yläläisten yhteistyökumppaniensa kanssa lounaalla. Freelancerilta puuttuneet työajat hän aikoo luoda itselleen uudella työhuoneella, josta voi "tulla töistä kotiin" vastustaen kiusausta jatkaa töitä yömyöhään.

"Jos vaadimme, että freelancerit tekevät vain journalismia, palkkioiden on oltava isompia"

Nina Erho, teksti • Kaisu Jouppi, kuva

Miten ihmeessä kuvittelet pärjääväsi ilman *Hbl:aa*? Se on alustasi, jota ilman et ole mitään. Näin totesi kollega **Jeanette Björkqvistille**, kun tämä teki lähtöä

Hufvudstadsbladetista loppuvuodesta 2015. Toisin kävi.

Jo vuoden 2016 alussa Björkqvist aloitti yhteistyön Svenska Ylen *Spotlightin* ja *Long Playn* kanssa. Hän on tehnyt niille ohjelmia ja juttuja muun muassa paperittomuudesta, ihmiskaupasta, huumeidenkäytöstä, nuorten syrjäytymisestä ja raiskauksista.

Syksyllä valmistuu tietokirja KRP:n rikos-
ylikomisario **Thomas Elfgrénin** kanssa. Lisäksi Björkqvist kirjoittaa muun muassa *Journalistiin* ja on radio-ohjelma *Eftersnackin* vakioääni jo 14. vuotta.

Maaliskuussa Björkqvist palkittiin Vuoden 2018 Freelancerina. Tunnustuksen perusteluja olivat monipuolisuus ja korkean profiilin free-työ vaikeiden teemojen parissa.

ISOJA JUTTUJA VAIKEISTA aiheista, kuten asunnottomuudesta, Itä-Euroopan romaneista ja turvapaikkaprosessin ongelmista, Björkqvist teki jo 17 vuotenaan *Hbl:ssa* tavallisen uutistyön ohella.

Kahlatessaan massoittain viranomaispäätöksiä ja raportteja juttujensa taustaksi ja pohtiessaan, miten varmistaa haastattelavien ymmärtävän, että journalisti on journalisti eikä esimerkiksi avustustyöntekijä, hän on monesti ajatellut: ei koskaan enää.

Freelancerina haastetta lisää se, että kuukausien työstä saa palkan vasta sen valmistuttua, ja parempaa tuntipalkkaa saisi pienemmistä jutuista.

"Mutta sitten alan taas ajatella jotain ongelmaa, jonka selvittämistä en voi jättää. Nämä ovat tärkeitä aiheita, jotka jonkun pitää tehdä", Björkqvist sanoo.

"Kun pystyy antamaan vaikeille asioille

kontekstin ja niitä kokeville nimen, muutkin ymmärtävät, että kyse on ihmisistä eikä mistään massasta. Kuten eräs lukija kommentoi reportaasiani naapureiden parjaimasta syrjäytyneiden asuntolasta: juttu teki asukkaiden vihaamisesta vaikeampaa."

Silti olemassa on niitäkin, joita Björkqvistin jutut turvaverkkojen pudokkaista ärsyttävät. Haukkuja milloin kenenkin hyyämisestä höystävät painokelvottomat toivotukset ja luonnehdinnat hänestä.

Vaikka kaikkien vakavimmat vihamyrskyt ovat riehuneet muualla kuin Björkqvistin ympärillä, hän on huolissaan siitä, miten yksin freelancer voi jäädä, kun sellainen alkaa.

"Kun takana ei ole ison mediatalon juristeja ja resursseja, toimittajayhteisöltä tarvitaan konkreettisempaa tukea kuin kuin symppausta, komppausta ja kauniita sanoja."

Björkqvist arvelee, että vihamyrskyn riskiä miettii aiheita valitessaan nykyään toimittaja kuin toimittaja. Puheenvuoroja vihapuheen ja maalittamisen kriminalisoinnista hän tervehtii ilolla.

"Nyt taas joku huutaa 'sananvapaus', mutta oikeasti pienen vähemmistön tekemä kiusa rajoittaa enemmistön sanavapautta. Se on vakava asia."

KUN BJÖRKQVIST OLI lähdössä *Hbl:sta*, eräs yritys tarjosi hänelle hyväpalkkaista viestintäpäällikön työtä. Tarjous oli helppo hylätä, koska jo toimiala ja yrityksen tekemiset tuntuivat vierailta.

Freelancerina Björkqvistille on tarjottu viestintätöitä harvakseltaan, eikä hän ole muilta projekteilta ehtinyt niihin juuri tартtua.

Pakko ei ole ollut, koska säännöllinen radiotyö turvaa pohjatulon, joihinkin projekteihinsa hän on saanut apurahaa tai joukkorahoitusta, ja juttupalkkioiden suvantojen tasaaminen on onnistunut säästämällä. Silti se, että monen freelance-

rin tilanne on toinen, mietityttää.

"**Elina Grundström** oli *Journalistissa* sitä mieltä, ettei raha ole itsestään selvä peruste tehdä muuta kuin journalismia, mutta kyllä se on. Sen tietää jokainen, jolla ei ole kuukausipalkkaa."

"Jos haluamme vaatia, että pitää tehdä vain journalismia, myös työsuhteisten on ajettava freelancereille suurempaa palkkaa. Muutenkaan palkkiot eivät ole yksin freelancereiden asia. Miksi työnantajat lopulta maksaisivat kuukausipalkkaa kenellekään, jos freelancereille tarvitsee maksaa todella paljon vähemmän?"

Silti journalistin ammattitaidon käyttäminen verhotusti yritysten ja yhteisöjen tarpeisiin on totta kai myös Björkqvistin mielestä ongelma.

"Toisaalta toimittajien on oltava tarkkana myös journalismissa. Valta johtaa keskustelua valuu yrityksille ja vallanpitäjille myös, jos emme ole tarpeeksi kriittisiä."

VAIKKA BJÖRKQVIST SANOO, ettei häntä ajanut *Hbl:sta* itse työ vaan huono johtaminen ja halu tukea lähdössä ollutta kollegaansa **Staffan Bruunia**, hän on nauttinut vapaudestaan kirjoittaa ilman uutistyön raameja.

Ihanaa freelanceriudessa on Björkqvistin mielestä myös se, että töitä saa tehdä vaihtuvien yhteistyökumppanien kanssa. Niistä jokaisessa on jotain erityisen kivaa, mutta yhdenkään kanssa ei tarvitse vääntää joka päivä samoista arjen kysymyksistä.

Totta kai myös työstä saatu tunnustus ilahduttaa. Solidaarisuuden läpilyömälle Björkqvistille myös se on mahdollisuus ajaa muidenkin asiaa:

"Moni ruotsinkielinen kollega tekee älytömän laadukasta journalismia, mutta sitä ei huomioda missään. Ruotsinkielisellä puolella olisi myös suomenkielisille opittavaa. Suomen ruotsinkielinen journalismi on tiiviissä yhteydessä Ruotsiin, joka on isompi maa ja jossa tehdään kriittisempää journalismia kuin meillä." ●

Ei näy, ei kuulu. Miltä tuntuu tehdä näkymätöntä työtä alalla, jolla kaikki on julkista?

Laura Koljonen, teksti • Vesa Laitinen, kuvat

”Moni kuvittelee, että ulkomaan muotikuvausreissut ovat puolilomaa.”

Harva julkis poseeraa naistenlehden kannessa omissa vaatteissaan. Ei, vaikka olisi millainen tyyli-idoli. Ennen kansikuvausta joku on selvittänyt julkiksen tyylin kulmakivet, vaatekoon sekä sen, millaisiin tai minkä värisiin vaatteisiin tämä ei suostu pukeutumaan. Vaatteet on myös pitänyt hankkia. Se *joku* harvemmin mainitaan jutun tekijätiedoissa.

Pia Hagström on muotitoimittaja ja stylisti. Hän on se joku, jonka työstä lukija ei tiedä, mutta jonka kädenjälki näkyy kaupan lehtihyllyssä.

”Stylisti pitäisi mielestäni mainita kirjoittajan ja kuvaajan ohella – hänhän on osa tiimiä! Mutta toisin kuin ulkomailla, Suomessa ei nykyään mainita assistenttejakaan. Muualla ainakin isompien juttujen yhteydessä on lueteltu kaikki tekijät assareista tuotantoyhtiöihin”, Hagström sanoo.

Lehtitalot ovat viime vuosina säästäneet ulkoistamalla muotitoimittajat. Muotia lehdissä tietenkin on, sillä visuaalisella ilmeellä on iso merkitys lehden myyntiin. Naisten viikkolehdiä ostetaan paljon irtonumeroina, ja kannella on suuri merkitys.

”Kansien houkuttelevuutta tutkitaan paljon. Lehtihyllyllä tehtävät päätökset ovat alitajuisia. Esimerkiksi kansihenkilön ilme vaikuttaa siihen, miten paljon lehteä ostetaan. Lehti, jonka kansihenkilö on totinen ja jonka kädet ovat puuskassa, ei mene kaupaksi. Sen sijaan hymy, silmien pilke ja läsnäolo toimivat aina.”

Mutta mikä merkitys on vaatteilla?

”Vaatteet liittyvät rentouteen ja hyvään oloon. Usein kansikuvauksiin tulevat henkilöt ovat epävarmoja. Ei ole mitenkään helppoa olla kuvattavana ja haastateltavana. Jos joku ei viihdy kuvausvaatteissa, se kyllä näkyy naamasta. Siksi en punge ketään vaatteeseen, johon hän ei halua.”

Jos kuvattava haluaa lunastaa kuvausvaatteet, on Hagström onnistunut tavoittamaan tämän tyylin.

Kun Pia Hagström työskenteli *Anna*-lehden vakituksena muotitoimittajana, hänen työnkuvaansa kuului kansihenkilöiden stailaaminen ja isojen muotikokonaisuuksien tuottaminen. Hän siis bukkasi mallit, otti yhteyttä valokuvaajaan ja varasi meikkaaja-kampaajan sekä etsi kuvauspaikat. Suunnitelmat hän teki lehden AD:n ja päätoimittajan kanssa.

Annassa Hagström myös kaivoi verkosta muotikuvia pienemille palstoille ja haki PR-toimistoista tai maahantuojiilta rekikaukalla kuvausvaatteita.

”Esimerkiksi *Annassa* keskivertolukija on noin 40-vuotias nainen, jolta löytyy vaatekaapista bleiseriä ja neuleita. En tee hänelle muotijuttua, jossa on taiteellisia vaatteita tai jotain ihan ufoa.”

Osa muotikuvista kuvataan ulkomailla. Se tarkoittaa työtä aamusta iltaan.

”Ihmiset eivät usein ymmärrä, miten paljon aikaa menee vaikkapa kuuden muotikuvan kuvaamiseen. Moni kuvittelee, että ulkomaan muotikuvausreissut ovat puolilomaa.”

Vaikka suuri yleisö ei Hagströmin työstä tiedäkään ja lehtitalot ovat ulkoistaneet muotitoimittajat freelancereiksi, Hagström nauttii työstään.

Hän kokee auttavansa suomalaisia pukeutumaan.

”Me muotitoimittajat luomme mielikuvia ja haaveita, joista lukijat voivat unelmoida. Joku saattaa miettiä meidän muotikuviemme äärellä, että tuo on minun kesän look!”

Nimi: Pia Hagström

Ikä: 54

Työpaikka: Vapaa muotitoimittaja ja stylisti

Työhistoria: Tehnyt Otavamedialla kuvausjärjestelijän ja studiosihteerin töitä 1990-luvulta alkaen. Annan muotitoimittaja 16 vuotta.

Muotitoimittaja ja
stylisti Pia Hagström
hakee kuvaustuotteita
PR-toimisto Marsaanasta.

”Ymmärrän kyllä, ettei Raimo Ylivieskassa suutu, jos ohjelman käsikirjoittaja vaihtuu.”

”Täydellinen uutinen, ihan täydellinen. Ärsyttää, että ollaan kuvaustauolla”, **Jenni Janakka** manailee.

”Tällä viikolla tutkijoille selvisi, että delfiineillä on klitoris. Eli kaikella todennäköisyydellä delfiinit nauttivat seksistä.”

Janakka olisi halunnut uutisen käsikirjoittamaansa ja ohjaamaansa sekä nyt siis harmittavasti kuvaustauolla olevaan viihteelliseen paneeliohjelmaan *Hyvät ja huonot uutiset*.

Ohjelmassa neljälle panelistille ja vieraille esitellään oikea tiedeuutinen. Sen jälkeen panelistit kertovat, onko uutinen hyvä vai huono.

Janakka sanoo olevansa tiedenörtti, jonka surffailun kansainvälisten tiedejulkaisujen sivuilla ja yliopistojen tietokannoissa ohjelma mahdollistaa.

”Ja sitten rakastan vitsihuumoria.”

Janakka päätyi *Hyvien ja huonojen uutisten* käsikirjoittajaksi, kun edellinen juontaja, näyttelijä **Kari Ketonen** suosittelee häntä pääkäsikirjoittajan paikan auettua.

Ohjelman käsikirjoituksen puurtaminen on yksinäistä, vaikka Janakka saakin ideointiapua ohjelman toiselta käsikirjoittajalta **Pietari Vihulalta** ja tuottaja **Essi Helléniltä**.

”Työni tasapainottavat toisiaan. Minussa on vahvana se puoli, että haluan olla hiljaa ja kirjoittaa yrmeänä yksin.”

Viikoittaisen ohjelman käsikirjoituksen tekeminen veisi pari työpäivää, mutta kuvausaikataulujen takia työskentely kasaantuu ryppäisiin. Valmiin käsikirjoituksen Janakka lähettää panelisteille.

”Uutisen lisäksi avaan näkökulmia, miten sitä voisi lähteä käsittelemään. Jos uutinen on ilmastomuutoksesta, niin käsiteltäviä aiheita ovat matkailu, ilmasto ja elämäntuska. Panelistien vitsejä en käsikirjoita.”

Hyvät ja huonot uutiset näyttää improvisoidulta ohjelmalta, jossa saman pöydän ääreen ovat kokoontuneet viihteestä ja kulttuurista tutut tyypit, joilla on erityisen lennokasta läppää.

Suosituimpia panelisteja, kuten kirjailija **Miika Nousiaista** – Hakaniemen puuduttajaa – haikaillaan vieläkin takaisin, vaikka hän ei ole ollut ohjelmassa moneen tuotantokauteen.

Mutta jäisikö kukaan kaipaamaan kulisissa lymyilevää Janakkaa?

”Raimo Ylivieskasta ei suutu, jos ohjelman käsikirjoittaja vaihtuu. Sen ymmärrän. Työni laatu puhuu kuitenkin puolestani. Koen olevani sisässä ohjelmassa ja tiedän kykeneväni palvelemaan sitä hyvin. Tuotannolle aiheutuisi ylimääräistä ja tarpeetonta hädelliä, jos he lähtisivät korvaamaan minua.”

Nimi: Jenni Janakka

Ikä: 33

Työpaikka: Nelosen Hyvät ja huonot uutiset -ohjelman käsikirjoittaja ja ohjaaja. Tekee myös Himocast-nimistä podcastia yhdessä Kaisa Merelän kanssa ja on kirjoittanut Röyhkeyskoulunimisen teoksen.

”Ilman tausta- ja lähetystoimittajia ohjelmaa ei voisi tehdä.”

”Jaa, että brändi...”, pohtii **Atte Uusinoka**. ”Kyllä siitä opiskeluaikoina puhuttiin. Että pitäisi olla oma tyyli ja omanlainen some-elämä. Se tuntui ja tuntuu edelleen vähän oudolta.”

Uusinoka työskentelee tausta- ja lähetystoimittajana Yle Radio 1:n *Ykkösaamussa*. Prime timessä arkaamuisin pyörivä *Ykkösaamu* on erikoistunut talouteen, politiikkaan ja muihin yhteiskunnallisiin aiheisiin. Ohjelmassa usein mainitulla studion punaisella sohvalla istuvat maan ykköspäättäjät ja vaikuttajat.

Uusinoka viihtyy taustalla, sillä tuntee, että hänen työtään arvostetaan.

”Tiedän, että ilman tausta- ja lähetystoimittajia ohjelmaa ei voisi tehdä nykyisessä muodossaan. Tiimityötähän tämä on ja minulla on iso vastuu tietyistä osiosta.”

Haastatteluaamuna Uusinoka on ollut lähetystoimittajavuorossa.

Hän on avannut Yleisradion Mediatalon oven vähän ennen puolta viittä. Ensimmäiseksi Uusinoka on hakenut aamun lehdet ja kupin kahvia. Sitten hän on alkanut järjestelmällisesti käydä läpi kotimaisia ja kansainvälisiä medioita sekä Twitteriä.

Ohjelman juontaja saapuu yleensä viiden ja puoli kuuden välillä, tuottaja seitsemään mennessä. Lähetys alkaa kello 7.30.

Lähetystoimittajan tehtävänä on perata aamun uutiset, pääkirjoitukset, kolumnit ja sosiaalisen median aiheet. Uusinoka käy kertomassa niistä lähetyksessä kolme kertaa aina kolme minuuttia kerrallaan. Sen lisäksi lähetystoimittaja leikkaa aamun ensimmäisestä keskustelusta seitsemän minuutin pituisen uusinnan ja pitää huolen siitä, että jos maailmalla tapahtuu lähetyksen aikana uutisoitavaa, hän tuo tiedon juontajalle.

”Paljon pieniä tehtäviä, joiden tekemiseen kuluu yllättävän paljon aikaa.”

Ykkösaamun toimittajilla on kaksi eri roolia. Lähetystoimittajan tehtävän lisäksi Uusinoka on myös *Ykkösaamun* valmisteleva toimittaja. Se on puhdasta taustatoimittajan työtä.

Valmistelevalta toimittajalla on aamupalaverin ideoinnin jälkeen vastuullaan yksi seuraavan lähetyksen vartin pituisista keskusteluosioista.

Taustatyövaiheessa Uusinoka kaivaa esiin kaiken, minkä irti saa: tutkii ja taustoittaa aiheen, buukkaa haastateltavat suoraan radiolähetykseen, tarkistaa vielä kerran lähteet ja kirjoittaa juontajalle alustavan kysymysrunгон sekä tiivistelmät niistä taustakeskusteluista, jotka hän on käynyt haastateltavien kanssa.

”Ideana on, että aiheesta tekemäni selvitys ja kysymysrunko ovat niin selkeitä ja konkreettisia, että kuka tahansa voi astella paperi kädessään studioon ja hoitaa haastattelun.”

Monet työvaiheet ovat mieluisia. Tutkimusvaiheessa pääsee sivistämään itseään ja haastateltavia soitellessa omat verkostot kasvavat.

Palautetta Uusinoka saa kollegoiltaan.

”Kun juontaja tulee sanomaan, että aihe oli hänelle tuntemattomampi, mutta hän pystyi tukeutumaan taustoihini niin paljon, että teki hyvän haastattelun, tiedän tehneeni työni hyvin.”

Nimi: Atte Uusinoka

Ikä: 27

Työpaikka: Yle Radio 1:n Ykkösaamun toimittaja

Työhistoria: Kirjoittanut Turun ylioppilaslehteen ja työskennellyt Ylen eri osastoilla vuodesta 2015.

Atte Uusinoka on lähetystoimittajavuorossa juontajan apu. Taustalla studiossa Ykkösaamun juontaja Seija Vaaherkumpu.

”Taustalta tulevat yleensä parhaat ideat.”

Samaa työtä, väittää MTV:n toimittaja-uutisankkuri **Jaakko Loikkanen**. Hän on työskennellyt keskusteluohjelmissa sekä juontajana että taustatoimittajana.

”Molemmat ovat journalistista työtä ja kummassakin roolissa olen yhtä lailla pinnistellyt lopputuloksen eteen ja ollut vastuussa”, hän vertailee.

”No, sen olen huomannut, että nyt kun minulla on oma ohjelma, niin väistämättömistä epäonnistumisista yli pääseminen kestää kauemmin silloin, kun olen ruudussa. Taustalla pysyin jättämään moka taakseni helpommin.”

Yleisradioon vuonna 2010 mennyt Loikkanen pitää uralleen tärkeänä käänteenä *Pressiklubia*, jonka taustatoimittajana hän työskenteli keväällä 2014.

Ohjelmaa veti tuolloin kokenut ja taitava **Ruben Stiller**. Häneltä Loikkanen sanoo oppineensa paljon.

”Vaikka ohjelma oli vahvasti henkilöitynyt Rubeniin, pääsin vaikuttamaan sisältöön. Silloin huomasin, että taustalla ei tarvitse miettiä, miltä mikäkin idea näyttää ruudussa. Siinä roolissa voi testailla ja kokeilla. Siksi taustalta tulevat yleensä parhaat ideat – ja sen olen yrittänyt pitää mielessä, jos käytössäni on ollut taustatoimittaja.”

Loikkasen mielestä hyvä taustatoimittaja ei luo tiimiin turhia hierarkioita, tuo esiin oman kantansa ja uskaltaa haastaa. Hyvien taustatoimittajien maine kiirii.

”En ole kuullut kenestäkään niin paljon hyvää kuin **Riku Siivosesta**, vaikka suuri yleisö tuskin tietää, mikä hänen roolinsa on vaikkapa *Docventuresissa*”, Loikkanen sanoo.

On myös toinen havainto: esiintyjän roolia ei aina arvosteta samalla tavalla kuin taustatoimittajan roolia.

”Olen ollut tilanteissa, joissa esiintyjän erityisosaamista ei mielestäni ole tunnustettu tai tunnustettu. Taustatoimittajan ansiot tunnustetaan paremmin.”

Jos työyhteisössä ei aina tunnusteta osaamista, niin nurinkurista kyllä, palaute suurelta yleisöltä tulee lähes poikkeuksetta ruutukasvoille. Loikkasen mukaan se on myös syy siihen, miksi ruutukasvon palkka saattaa olla isompi kuin rivitoimittajan.

”Siinä on eräänlainen haittakorvaus mukana. Ruutukasvon pitää olla vastuussa sisällöstä myös Prismen kassajonossa.”

Jos pitäisi valita:

tausta vai parrasvalot?

”Aina sanotaan, että jokaisella toimittajalla pitäisi olla erikoisosaamisala. Mielestäni niin ei tarvitsisi olla, mutta jos pitää valita yksi, minun alani on esiintyminen.” ●

Nimi: Jaakko Loikkanen

Ikä: 34

Työpaikka: MTV3:n toimittaja-uutisankkuri ja Asian ytimessä, Jaakko Loikkanen -ohjelman juontaja.

Työhistoria: Työskennellyt aiemmin Ylessä Pressiklubissa, Ajankohtaisessa Kakkosessa ja A-studiossa.

Journalisten Peter Buchert vill se en klimataspekt i all journalistik där den är relevant. Han uppmanar också journalisterna att öppet och kritiskt granska den finländska skogens roll som kolsänka. "Det finns väldigt starka lobbingskrafter och ibland får man känslan av att det bara finns en sanning som duger i det här landet."

Slopa domedagsrubrikerna – verkligheten är tillräckligt alarmerande

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjálmsen, foto

”Klimatjournalistiken ska inte vara aktivistisk. Men efter att du kollat hur det ligger till, tagit reda på fakta och berättat det kommer du att låta som en aktivist och folk kommer att tro att du har en agenda fast du inte har det”, säger **Marcus Rosenlund**.

”Klimatjournalistiken eller klimatförändringen är på sätt och vis tacksam att jobba med. Man behöver inte dramatisera eller överdriva, det är alldeles tillräckligt spännande i alla fall”, säger **Peter Buchert**.

Journalisterna Marcus Rosenlund och Peter Buchert känner inte varandra men har ett gemensamt intresse. De har rapporterat om klimatfrågor för finlandssvenska medier i över tio år, Buchert för *Hufvudstadsbladet* och Rosenlund för Svenska Yle. Tidningen *Journalisten* har fört dem samman för att höra deras syn på valdebatten, klimatjournalistiken och deras tips för hur vi kan bli bättre på att rapportera om klimatfrågor.

Vi träffas två dagar efter riksdagsvalet. Båda har vakat, jobbat och drabbats av en släng av uppgivenhet. Detta efter att förväntningarna om att det skulle bli ett riktigt ”klimatval” aldrig riktigt uppfylldes.

”Debatten fokuserade på några få, i och för sig konkreta grejer, som har en ganska liten betydelse för helheten”, säger Buchert.

”På sätt och vis blev det ett klimatval men inte på det sätt som jag hoppats. Snarare blev det tydligt att det fanns en mättnad där en stor del av publiken tröttnat på klimatfrågor”, säger Rosenlund.

Han säger att klimatfrågan ändå inte går att sopa under mattan, hur trött publiken än är.

”Det här är en demon vi, och särskilt våra barn, måste konfrontera. Vi kan inte bara byta kanal eller stänga av teven när vi tycker det blir tjatigt. Det är på riktigt jåkligt bråttom”, säger Rosenlund.

”Jag tänker att många politiska frågor går att lösa via förhandlingar. Men vi kan inte förhandla med klimatförändringen. Vi kan bara förhandla med varandra för att försöka bromsa den på ett förnuftigt sätt. Förhandlingarna handlar om i vilken mån och på vilka sätt vi ska ta ansvar”, säger Buchert.

Hur känns det att dagen efter valet läsa utlåtanden om ”klimathysteri” eller ”klimattjat”?

”Jag blir bara så trött och uppgiven men det får man inte. Jag vill inte tjata och man behöver inte tjata. Det finns många intressanta fängslande storyn som sätter saker och ting i ett större perspektiv”, säger Rosenlund.

”Det här med klimathysteri är retorik. Det är ett populistiskt sätt att försöka få folk med sig. Man tar till enkla sanningar och grova förenklingar och stämplar alla andra som hysteriska. Det är djupt ologiskt och orättvist”, säger Buchert.

Rosenlund tänker att journalister eventuellt har en viss orsak att se sig själva i spegeln.

”Kanske vi inte har kunnat förklara att vi inte är ute efter att rädda planeten. Planeten behöver inte räddas, den har snurrat här i miljarder år och kommer att fortsätta snurra. Det är oss själva och vår civilisation vi behöver rädda”, säger han och påpekar i samma mening

att räddningsaktionen inte behöver vara dyster och eländig. Tvärtom.

”Den kan vara hoppingivande, ett gemensamt projekt som får oss att dra åt samma håll. I bästa fall ger den ny och bättre teknik och skapar arbetsplatser. Den kan leda till en massa saker som blir bättre men det har folk inte riktigt uppfattat.”

NÄR BUCHERT och Rosenlund började rapportera om klimatfrågor var de rätt ensamma om det på sina respektive redaktioner. I dag håller klimatbevakningen på att bli en del av redaktionernas normala agenda, något de välkomnar.

”Vi har en ganska bra klimatrapporering men i en perfekt värld skulle jag vilja ha mer resurser för klimatjournalistik och åt vetenskap överhuvudtaget. Det är så många saker man måste förklara som folk inte förstår, som helt basic fysik och matematik. Många har ett ganska löst grepp om hur det ena påverkar det andra – vad som händer när man släpper ut 40 miljard ton koldioxid i atmosfären varje år”, säger Rosenlund.

”Jag skulle vilja komma ifrån det här tänket kring klimatjournalistik som ett separat område. Jag tycker som *Vihreä lankas Riikka Suominen*, som säger att det behövs en klimataspekt i alldeles vanlig journalistik, i den som handlar om konsumtion, boende, trafik, energifrågor och alla andra frågor där den är relevant”, säger Buchert.

Hur ser ni på mediebolagens ansvar utöver journalistiken?

”Alla mediebolag, ja alla företag, borde fundera på de här frågorna. Ska man vara trovärdig kan man inte skriva om behovet av en strikt klimatpolitik utan att se över sitt eget hus”, säger Buchert.

”Jag tycker Yle har ett särskilt ansvar. Vi är ett stort hus med många människor som reser väldigt mycket, i världen och i regionerna. Vi har på riktigt en möjlighet att göra en skillnad, inte bara i färre flygna kilometer men genom att visa exempel”, säger Rosenlund.

Han anser också att begreppet flygskam inte är konstruktivt.

”Journalister ska inte behöva känna djup skam om de flyger för att göra ett reportage. Om det är det som krävs för att få fram budskapet effektivt så måste vi göra det. Vad är alternativet? Att vi kryper till Brasilien med båt och kommer fram om en månad.”

”Samtidigt är det bra att journalister och alla andra tänker efter. Jag reser själv ganska lite i jobbet. I vintras hade jag en reportageresa till Lappland och valde tåget. Jag har också lovat mig själv att inte göra en enda flygresan på fritiden under det här året, det är ett sätt att försöka leva mer hållbart”, säger Buchert.

I SITT JOBB strävar både Buchert och Rosenlund efter att vara konstruktiva och lösningsorienterade. Dagens rubriker och berättelser om den annalkande undergången är sällan sådana.

Hur kan vi journalister bli bättre?

”Vi behöver lyfta upp mer människor och ge katastrofen ett mänskligt ansikte. Vi ska vara

De bevakar klimatförändringen

Peter Buchert

- Journalist på Hufvudstadsbladet.
- Har rapporterat om klimatfrågor för HBL sedan 2007. Jobbade före det på FNB.
- Fokuserar just nu främst på klimatpolitik.
- Har en passion för naturen och leder bland annat fågelexkursioner för föreningen Tringa.

Marcus Rosenlund

- Vetenskapsjournalist på Svenska Yle.
- Har rapporterat om klimatfrågor ända sedan Kvanthopp började 2005.
- Aktuell med boken *Väder som förändrade världen* (2018).
- Har en passion för väder och vind. ”Jag skulle säkert ha blivit meteorolog om jag varit bättre på matematik.”

Journalisten Marcus Rosenlund säger att det senast nu är dags att slopa det så kallade false balance-tänkandet inom journalistiken. "Vi har ingen skyldighet att i varje inslag där vi utgår från faktum, att klimatet blir varmare och att det är vi som orsakar det, att också fråga en av de så kallade 'skeptikerna' om vad hen tycker".

aktivare med att besöka dem som redan nu lider av följderna, till exempel inuiterna som säger att isen är sjuk. Och våra egna fiskare som ser havet gå åt pipan", säger Rosenlund.

"Vi ska belysa att många av de problem som finns i samhället på något sätt är kopplade till klimatförändringen. Journalistiken och journalisterna har ett jättestort ansvar. Vi ska ta frågan på allvar, ge en ärlig bild och inte heller få det att se ut som om allt hopp är ute", säger Buchert.

Att belysa både det lilla och stora, hur stora komplexa frågor hänger ihop är en utmaning.

"Det gäller all journalistik. I klimatfrågor blir det lätt för perifert och intresserar bara nördar", säger Buchert.

"Det är just så det är. Man måste samtidigt ha de olika nivåerna och öka förståelsen för hur allt påverkar allt. Jag har halvt på skämt sagt att allt skulle bli mycket bättre om alla människor en gång i livet skulle få en chans att se på jorden från rymden. Du kan inte se jorden utifrån, en blå kula mot det stora svarta, utan att inse att vi bor på en jäkligt liten kula som är sårbar och där länder inte är åtskilda av gränser", säger Rosenlund. ●

! BLI BÄTTRE PÅ KLIMATJOURNALISTIK – FEM TIPS AV BUCHERT OCH ROSENLUND

1 Skapa en bank med trovärdiga källor, bra databaser och experter. "Med bättre redskap är det lättare att jobba målmedvetet och strukturerat."

2 Var noga med källkritiken – "det är i och för sig alltid lika viktigt".

3 Läs och lär. "Det är aldrig fel att läsa in sig på grundläggande naturvetenskap". "Gå en kurs, till exempel meteorologiska institutet har haft kurser för journalister och de är jättebra".

4 Ge ungdomarna synlighet. "Ungdomarna är engagerade och har olika infallsvinklar. De är beredda

att ta ett större ansvar, de borde få mer synlighet i medierna."

5 Kom ihåg att fråga: "Och hur påverkar det här klimatet?"

Boktips av Buchert: Böckerna av Yuval Noah Harari. "De är intressanta betraktelser av mänsklighetens förutsättningar att klara sig på den här planeten".

Boktips av Rosenlund: Peter Englunds Ofredsår och Den oövervinnelige som beskriver tiden under den lilla istiden. "De var bland de första böcker som fick mig att haka till och fundera på hur förändringar i klimatet kan påverka samhället."

Kom till Afrika, här finns plats!

Om ni undrar varför Yles Afrikastringer inte är på katastrofområdet i Moçambique så kom det i sexans nyheter fram att hon är i Kenya och utreder mystiska åsneförsvinnanden”, skrev veteranjournalisten **Pekka Ervasti** på Twitter och fick med sig många andra kolleger i den kollektiva skrattekören.

När han twittrade det satt jag i planet på den sista etappen på resan till Moçambique på väg från huvudstaden Maputo till cyklondrabbade Beira. Dagen innan hade jag fått ett samtal från Böle: åk till Moçambique. Det tog några timmar att ta reda på om det ens var möjligt att åka, om det fanns mat och vatten, om det fanns möjligheter till el och internet och när det gick flyg. Det visade sig snabbt att jag tidigast kunde vara på plats i Beira över ett dygn efter att jag fått samtalet från hemmaredaktionen.

FRÅN NAIROBI går det självklart flyg direkt till Maputo – men jag var inte i Nairobi. Jag var i grannlandet Ugandas huvudstad Kampala, med betydligt sämre flygförbindelser. Tur för mig att jag inte just då var ute på flyktinglägret i Rwamwanja – dit det från Kampala tar cirka sju timmar med bil och dit jag skulle senare. Eller nästan i Västafrika. Nu blev det Kampala–Addis Abeba–Maputo–Beira som var den snabbaste vägen, med fyra timmars uppehåll i Addis och Maputo.

Afrika är enormt, och att resa speciellt till ett krisdrabbat område tar tid.

Även om Ervasti säkert visste det och bara ville göra sig lustig över åsnorna som slaktas på industriell skala av kineser i Kenya, så säger hans tweet ändå någonting om vår förståelse för Afrika.

NÄR JAG SKULLE flytta till Nairobi frågade en kollega – bara halvt på skämt – om det finns höghus i Kenyas huvudstad.

”Hur kan de ha smarttelefoner om de svälter” är en helt seriös tittarfråga jag har fått. Bara i Kenya finns det så många verkligheter – från turkanafolket uppe i nordväst som lever som man gjorde för hundratals år sedan till some-kändisar som tjänar drömsummor och bor i slott i Nairobi.

Samtidigt är det inte alltid tacksamt att försöka förmedla verkligheterna från den här kontinenten. Afrika-inslagen har en tendens att ryka ur sändningen först om det händer något ute i världen. Många tittare tycker de är onödiga, för Afrika ”berör inte dem”.

Men som journalistkår har vi misslyckats om vi inte kan förklara för tittarna hur naturresurserna, klimatförändringen, teknologikutvecklingen, migrationen och stormaktspolitiken i Afrika hänger ihop också med resten av världen och Finland.

NÄR JAG TRÄFFAR mina svenska kolleger där det händer i Afrika finns det en hälsosam konkurrens mellan *Dagens Nyheter*, Sveriges Radio och SVT, som jag också representerar som stringer. Men när det gäller den finska marknaden för Afrikanyheter behöver jag sällan konkurrera med någon.

När jag skriver det här har jag precis kommit hem till Nairobi efter att ha varit borta över en månad. **Omar al-Bashir** har nyligen avsatts som president i Sudan och journalister släpps för första gången på flera månader in i landet. Samtidigt är det snart spännande val i Sydafrika och 25 år sedan **Nelson Mandela** blev president. En ny storm är på väg mot Moçambique. Vart ska jag åka?

Mellan Khartoum och Pretoria är det drygt 4600 kilometer. Det är längre än mellan Helsingfors och Doha i Qatar. Och där mellan ryms hur mycket verklighet som helst.

Kom hit till Afrika, här finns plats för fler!

Liselott Lindström ● Skribenten
är Afrikastringer för Yle och SVT,
bosatt i Nairobi.

FORE DEADLINE

Pk-media, invandringskritik och andra ord

Vad är *skadlig*, *dålig* eller *okontrollerad* invandring? *Invandringskritiker*? *Makt-media*? *Alternativa nyheter*? Vad finns inbyggt i begrepp som *politisk korrekt* (pk), *islamisering*, patriot eller i en valseger som liknas vid en *tsunami*? Hur skiljer sig nyansen beroende på om man talar om *papperslösa* eller *människor som befinner sig illegalt i landet*?

Med den partipolitiskt förändrade kartan dyker nya begrepp oundvikligen upp också i Finland och ett flertal av dem landar i journalistisk rapportering – ibland omgivna med citationstecken, ibland inte.

”Samhällsklimatet har hårdnat, och det har också påverkat språkbruket. Men vi ska inte acceptera ett språkbruk som spär på de hårda attityderna. Det finns de som uttrycker sig så brutalt att det är svårt att undgå det intoleranta budskapet, men det finns lömskare formuleringar som på ytan är stilistiskt neutrala,” skrev avdelningsföreståndaren **Charlotta af Hällström-Reijonen** vid Institutet för de inhemska språken redan 2011 i Språkbruk. Hon nämnde *tvångssvenska* och *invandringskritisk*, som exempel.

De två orden är redan etablerade och syns regelbundet i journalistisk text, sällan med dess mer för-

klaringar. De har dessutom fått sällskap av flera andra ord. Bland nytillskotten syns exempelvis *hait-tamaahanmuutto*, som lanserats av Sannfinländarnas **Jussi Halla-aho** och översatts till bland annat ”dålig” eller ”skadlig invandring”.

”Det skulle vara viktigt att journalister tänker igenom det hela innan de använder sådana ord. Ansvaret att analysera de här ligger hos redaktionerna och är jättestort. Analysen kunde gärna göras tillsammans med mediespråkvårdarna”, säger af Hällström-Reijonen.

Jeanette Björkqvist

FOKUS

Freelanceleikkaaja Maija Sutela, etsii Hämeenkyrön kotitoimistossa otosten oikeaa tunnelmaa

Elias Lahtinen, teksti ja kuva

” Työpäivääni rytmittävät lintujen bongaus ja koirien lenkittäminen. Leikkaajan työssä ajattelu ja kokonaisuuksien hallinta on tärkeää, ja mieli on pakko nollata silloin tällöin. Luonnon tarkkailu ja ulkona liikkuminen auttaa jäsentämään ajatuksiani.

Freelance-työn hyvä puoli on, että voin määritellä itse päiväni rakenteen, kunhan pysyn kiinni sovitussa aikataulussa. Joskus tuntuu, että kaikki sujuu, ja silloin teen pitkiäkin työpäiviä. Jos en anna aivoille riittävästi aikaa palautua, leikkauksesta tulee vaikeaa.

Leikkaajan työ vaatii harjaantunutta silmää, jotta oikeat hetket löytyvät suuresta määrästä otoksia. Minun tulee löytää leikkaukseen ohjaajan haluama tunnelma ja rakentaa hänen näkemystään kunnioittava kokonaisuus.

Haluan tehdä työni rauhassa niin, että keskeytyksiä on mahdollisimman vähän. Tehdessäni töitä kotona voin uppoutua täysin käsillä olevaan projektiin.” ●

Maija Sutela lepuuttaa silmiään kääntämällä katseen työhuoneen ikkunasta näkyvälle järvelle. Työpäivää rytmittävät lenkit Romus-koiran kanssa.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta
vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan
jäsen.

Ei mitään muttia – vai sittenkin pari?

Verbittömiä lauseita, *mutta*-sanalla alkavia virkeitä, *ja*-sanalla pois jättäviä listauksia. Kaikkea näkyy journalistisissa teksteissä jatkuvasti. Mutta saako näin tehdä?

Mutta-sanalla tai muulla rinnastuskonjunktilla alkavan virkkeen turmiollisuudella on peloteltu useita koululaissukupolvia. Moni ammattikirjoittajakin uskoo yhä, että kyseessä on jopa kielioppivirhe. Se on pötyä.

Kielitoimiston mukaan *mutta*-aloitus voi olla ”tehostava, jopa tarkoituksellisesti pysäyttävä tyylikeino”, etenkin jos tekstissä saa näkyä persoonallinen tyyli. Samalla muistutetaan, että keino ”on toimiva vain säästeliäästi käytettynä”.

Editoija näkee toden totta työssään paljon persoonallista tyyliä. Säästeliäisyyskin on venyvä käsite. Kun keskimittaisessa tekstissä tulee vastaan neljäs tai viides *mutta*-sanalla alkava virke, tyyli saattaa muuttua editoinnissa hieman vähemmän persoonalliseksi.

Usein riittää, kun *mutta*-sanalla korvaa esimerkiksi syvemmällä lauseessa oleva *kuitenkin*. Joskus käy myös virkkeen yhdistäminen edelliseen tai jopa koko sanan poisto.

Entäpä tällaiset verbittömät lauseet? Niistä tuli joskus valituksia lukijoilta, mutta ajat tuntuvat muuttuneen. Se ei toki tarkoita, että verbi kannattaa jättää pois jatkuvasti. Listatkaan eivät aina tarvitse *ja*-sanaa: kun kerrotaan vaikkapa juhlassa olleen ”kylmäsavuloh-ta, porsaan ulkofileetä, kuohuviiniä, katkarapusalaattia, kermakakkua”, parhaimmillaan lukijalle välittyvät yhtä aikaa runsaus ja se, ettei lista ole tyhjentävä.

Kaikki nämä keinot ovat kotonaan muun muassa kolumneissa ja reportaaseissa. Esimerkiksi pikku-uutista tieliikenneonnettomuudesta ei ehkä silti ole viisasta laatia näin: ”Rikkinäisiä ikkunoita, ruttuun mennyttä peltiä, järkyttyneitä ihmisiä. Kaksi henkilö-autoa törmäsi toisiinsa Kolmostiellä Hämeenkyrössä. Mutta kukaan ei kuollut.”

TUTKITTUA

Kokoomus ja vihreät toimittajien suosiossa Twitterissä

Perinteinen poliittinen eliitti muodostaa sisäpiirin myös Twitterissä. Tämä selviää tutkimuksesta, jonka Tampereen yliopiston tutkijat **Iiris Ruoho** ja **Jaana Kuusipalo** julkaisivat aiemmin tänä vuonna kansainvälisessä *Observatorio (OBS*)* -nettilehdessä.

Tutkijat toteuttivat tietokoneen avulla sosiaalisen verkostanalyysin, johon sisällytettiin 34 Twitteriin liittyntä huippupoliitikkoa ja 39 politiikan toimittajaa sekä kaikki heidän seuraamansa käyttäjät.

Analyysin perusteella poliitikot ja politiikan toimittajat muodostavat Twitterissä kumpikin oman tiiviin klikkinsä, mutta ryhmät myös sekoittuvat. Vahvimmat yhteydet verkostojen välillä löytyvät kokoomuksen ja vihreiden piiristä. Tutkijoiden havainto vastaa

aiempaa tietoa, jonka mukaan nämä kaksi puoluetta ovat erityisen suosittuja toimittajien ja mediajohtajien parissa.

Vaikka aineistoon poimituista Twitter-käyttäjistä melkein puolet oli naisia, kaikkein seuratuimmat käyttäjät olivat lähes yksinomaan miehiä. Suosituimpien käyttäjien joukossa myös maantieteellinen vaihtelu oli vähäistä. Muiden kuin suurissa kaupungeissa vaikuttavien miesten näyttäisi olevan vaikeaa päästä poliittisen Twitter-eliitin huipulle.

Usein ajatellaan, että sosiaalinen media rikkoo perinteisiä valtarakenteita ja edistää näin kansanvaltaa. Tämän tutkimuksen perusteella Twitteristä löytyy kuitenkin melko

samanlainen vallan sisäpiiri kuin muualtakin suomalaisesta yhteiskunnasta. Tutkijoiden mukaan Twitter voi silti edistää demokratiaa, sillä se tekee eliitin verkostoista läpinäkyviä.

Juha Matias Lehtonen

Jenny Halvari, 35, on nimitetty *Koillissanomien* vastaavaksi päätoimittajaksi. Ennen nimitystä hän hoiti tehtävää vt:na vuoden alusta. *Koillissanomien* nykyään noin kahdentoista hengen toimituksessa vuonna 2012 aloittanut Halvari on työskennellyt lehdessä myös toimituspäällikkönä, toimitussihteerinä ja toimittajana. Toimittajana hän on työskennellyt myös *Kalevassa*, *Kalajoki-lehdessä*, *Uudessa Rovaniemessä*, *Lapin Kansassa* ja *Koillis-Lapissa*. Koulutukseltaan hän on medianomi (AMK).

Päätoimittaja Jenny Halvari haluaa paikallislehden kiinnostavan myös matkailijoita

Miten päädyit Koillissanomien päätoimittajaksi?

Kun lehdelle tarvittiin vuodenvaihteessa vt. päätoimittaja, päätin tarttua tarjoukseen. Kun varsinainen paikka tuli sisäiseen hakuun, hain ja tulin valituksi. Päätoimittajana pääsen kehittämään itselleni tärkeää lehteä vielä lisää.

Miten aiot kehittää lehteä?

Kaleva Media osti *Koillissanomat* Joutsen Medialta viime vuonna, ja siirtyminen Kalevan teknisiin järjestelmiin jatkuu. Sisältöä kehitämme siltä pohjalta, mikä lukijoita analytiikan perusteella kiinnostaa: paikalliset uutiset, ihmisten tarinat, hauskuus ja huumori, luonto.

Miten suhde työkalvereihin muuttuu pomoksi noustessa?

Toistaiseksi töissä on ollut yhtä hauskaa kuin ennen, mutta varmaan tulee tilanteita, joissa minun on katsottava asioita eri näkökulmasta. Silti olen enemmän ihmisten kuin asioiden johtaja. Juttelen muustakin kuin töistä ja kohtaan ihmiset kokonaisuuksina.

Miehesi on Koillissanomien valokuvaaja. "Perhetyöpaikan" hyvät ja huonot puolet?

Voimme kulkea samalla kyydillä, ja järjestelyjä tehdessä molemmat tietävät tilanteen töissä ja kotona. Toisaalta kotiasiamme eivät voi kuormittaa työkalvereita, eikä niitä hoideta töissä. Joskus yhteistä aikaa on vähän liikaa. Uusi huoneeni on tosin ihan eri päässä taloa kuin miehellä.

Koillissanomat on menestynyt verkkojuttujen tasa-arvomittauksissa. Miten tasa-arvo työ jatkuu?

Viime vuonna naisia oli noin 40 prosenttia. Sittenpä päivittäisissä luvuissa on ollut vahvaa naisennemistöäkin. Siksi emme nyt erikseen painota naisten osuutta, jotta ei käy niin, että joissain aiheissa ei ole mieshaastateltavia ollenkaan.

Miten jaat toimituksen resurssit printin, verkon ja somen välillä?

Meillä on välillä ollut digitoimittaja, mutta nykyään koko toimitus tekee myös nettiä ja somea. On mahtavaa, että kaikki haluavat kokeilla, mikä verkossa vetää.

Millainen on paikallislehtien tulevaisuus?

Hyvä. Paikallisuus kiinnostaa, se näkyy somessa ja esimerkiksi *Helsingin Sanomien* paikallislehdeksi brändätyissä liitteissä. Toisaalta lukijamme ikääntyvät, ja ilmestymme muuttotappioalueella. On löydettävä uutta yleisöä esimerkiksi matkailijoista.

Olet kotoisin Oulusta mutta elät Kuusamossa.

Miten jaat sympatiasi lännen ja idän välillä?

Juuret ovat Oulussa, mutta nykyisin sympatiani on idässä. Harmittaa esimerkiksi se, että Koillismaa ei saanut Oulun vaalipiiristä yhtään kansanedustajaa.

Mitä teet vapaa-ajalla?

Olen perheen kanssa, laskettelen ja liikun luonnossa. Kolmikuinen lapinporokoiranpentumme Ralli vie minua ulos työpäivän jälkeen.

Nina Erho

Hyvä juttu, ei kauppaja

Pohjoisen eräjuttuja kirjoittavana freenä innostuin aikanaan Jäämeren kuningasra-vuista. Kehittelin keväisen keikan Norjan vuonolle muutaman kaverin kanssa. Olimme kuulleet niksit, kuinka jättimäisiä rapuja saa pyydettyä rannalta virvelillä. Tiesin, ettei vapaikalastukseen Jäämeressä Norjan rannoilla tarvita kalastuslupaa. Eksoottisen lähialuejutun arvelin kelpaavan vakituiselle ostajalle.

Reissu oli täydellinen. Se huipentui toukokuun alun yönä pidettyyn rapujuhlaan, kun keitimme rantakiville tehdyllä nuotiolla kymmenen litran kattilassa grillimakkaran paksuisia ravun saksia.

Muutamat paikalliset kävivät katselemassa puuhaamme. Heidän kertomastaan paistoi penseys kuningasrapua kohtaan: se on venäläisten istuttama haitallinen vieraslaji, joka syö meren pohjasta kaiken eteensä tulevan. Kyläläiset ehdottelivat meille tehokkaampia pyyntikeinoja, saisisimme enemmän.

Kirjoitin jutun tuoreeltaan ja olin siihen tyytyväinen. Niin tekstissä kuin kuvissa eli vahvana lumihuippuisten vuorien ympäröimän vuonon toukokuinen yö ja allien alakuloinen huutelu.

Päätin tehdä pienen kainalon asian viralliseksi puolesta. Tiedustelin sähköpostilla Finnmarkin kalastusviranomaiselta Jäämeressä kalastamisen ja rapujen pyynnin lakipykälästä. Vastaus oli kylmää kyytiä: kuningasrapujen pyytäminen on jyrkästi kielletty kaikilta muilta kuin ammattikalastajilta. Kun varmistelin vielä, että onhan turistille kalojen kalastaminen rannalta sallittua, vastaus oli työkeä: "Kyllä, mutta miksi? Kalaa saa ostaa kalankäsittelylaitoksilta."

Eipä kiinnostanut ostajaakaan valmis juttu laittomasta pyynnistä. Norjaan tiedoksi, että rikos on vanhentunut.

Tuomo Pirttimaa

Kirjoittaja on Kuusamossa asuva vapaa toimittaja ja kuvaaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? KERRO SIITÄ TÄLLÄ PALSTALLA.

JOURNALISTILIITON TALOUS 2018

ylijäämä **273 957 €**

tulot

jäsenmaksut yhteensä
5 255 100 €

yhdistyksille ja osastoille
-934 700 €

työttömyyskassa Finkalle
-1 262 900 €

SJL:n osuus jäsenmaksuista
3 057 500 €

sijoitustoiminnan tuotto
1 237 500 €

tulot yhteensä 4 295 000 €

menot

henkilöstö
-2 012 200 €

järjestötoiminta
-561 100 €
(mm. jäsenvakuutukset ja tuet)

liiton yleiskulut
-434 500 € (mm. toimiston vuokra)

edunvalvonta
-259 500 € (mm. tes- ja oikeuskulut)

viestintä
-210 400 €
(mm. Journalisti ilman henkilöstökuluja)

koulutus
-201 300 €

hallinto
-143 500 € (mm. valtuusto ja hallitus)

kansainvälinen toiminta
-124 800 €

poistot
-60 400 €

lomatalot
-13 400 €

menot yhteensä 4 021 100 €

Lähde: Suomen Journalistiliiton tilinpäätös 2018

SIJOITUKSET PELASTIVAT JOURNALISTILIITON KALLIIN VUODEN

Janne Salomaa, teksti ● Heli Saarela, grafiikka

Journalistiliiton talous on vuosi vuodelta enemmän sijoitusten varassa. SJL:n viime vuoden tulos ennen sijoitustoiminnan tuottoja oli noin 964 000 euroa alijäämäinen. Omaisuuden ennakoitua suuremmat tuotot, noin 1 237 000 euroa, saavat kuitenkin tuloksen jälleen kerran plussalle.

"Alkuvuosi meni markkinoilla hyvin, loppuvuonna sijoitusten arvo laski, mutta se ei ehtinyt vielä näkyä tuloksessa", sanoo Journalistiliiton talous- ja hallintojohtaja **Helena Visti**.

Edellisvuoteen verrattuna tulos on kuitenkin heikompi. Kun vuonna 2017 liiton tulos oli noin 686 000 euroa ylijäämäinen, nyt nettotuottoa tuli noin 274 000 euroa.

Kuluja kasvattivat häviytynyt oikeustapaukset, Journalismin päivän järjestäminen ja pressikorttien uusiminen.

Vaikka menot olivat suuret, ne jäivät noin 100 000 euroa budjetoitua pienemmiksi.

"Joka vuosi varaudutaan sellaisiin kuluihin, jotka

eivät kaikki toteudu. Viime vuonna tällainen oli esimerkiksi Saariselän lomakiinteistöjen remonti, joka siirtyi tälle vuodelle", Visti sanoo.

Säästöä viime vuonna tuli myös työttömyyskasamaksun alentumisesta. Sen ansiosta jäsenmaksukertymä kasvoi edellisvuodesta, vaikka liiton jäsenmäärä jatkoi pienentymistä.

TÄSTÄ VUODESTA liitto ennakoi selvästi miinusmerkistä. Ilman omaisuuden tuottoja vuodesta on budjetoitu liki 1,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Kun sijoitustoiminnan tulokseksi on arvioitu 730 000 euroa, tilikauden tulos jää reilut 450 000 pakkaselle, jos budjetti toteutuu. Visti ei silti ole huolissaan.

"Varsinaisen toiminnan tappio on ylärajoilla, mutta yksittäisinä vuosina tällainen tappio kestään. Liitossa on tietoisesti päätetty panostaa toimintaan."

Samaa mieltä on liiton talousvaliokunnan puheenjohtaja **Marko Laitala**.

"Alijäämä olisi tietenkin hyvä saada pienemmäksi, mutta toisaalta on niinkin, että tiettyssä määrin sijoitustoiminnan tuottoja tuleekin käyttää toimintaan ja siten jäsenten hyväksi. Pelkkä varallisuuden kasvattaminen ei ole liiton ydintehtävä", *Tekniikka&Talouden* uutispäällikkönä työskentelevä Laitala sanoo.

JOURNALISTILIITON TOIMINNAN selkänojana on mitava noin 23 miljoonan euron sijoitusomaisuus, jota on kasvattanut viime vuosien hyvä pörssikehitys. Omaisuudesta 31,4 prosenttia on sijoitettu osakerahastoihin, 46 prosenttia korkorahastoihin ja 22,6 prosenttia kiinteistösijoituksiin.

Laitala uskoo, että käyttämällä varallisuutta jäsenistöä hyödyttävään toimintaan, kuten koulutukseen, jäsenmäärä saadaan nousuun ja talous kestämään paremmin myös huonoja pörssivuolia.

"Alijäämän kasvu johtuu pitkälti jäsenmäärän vähenemisestä ja sitä kautta jäsenmaksutuottojen putoamisesta." ●

NUORET HALUAVAT REUNOILTA KOVETTUNUTTA JUUSTOSÄMPYLÄÄ SIINÄ MISSÄ MUUTKIN

Nuorten ja uraansa aloittelevien pitäisi kaiken järjen mukaan olla innokkaimpia Journalistiliiton palveluiden käyttäjiä ja meidän heidän innokkaimpia edunvalvojiaan, sillä he ovat työmarkkinoilla monella tapaa haavoittuvaisessa asemassa.

Alle 40-vuotiaiden jäsenten määrä on kuitenkin laskenut Journalistiliitossa koko 2010-luvun ajan.

Kun aloin itse tehdä tv-ohjelmia työkseni 18-vuotiaana, olisin tarvinnut suojelua, neuvoja ja tietoa työehdoistani. Tuottajani saneli työaikoja, joista en osannut vaatia iltalisiä. Usean kuukauden työkeikka peruutettiin ainoastaan muutaman viikon varoitusajalla. Eräs ohjaaja kutsui minua kuvauksissa järjestelmällisesti vain "tytöksi" sen sijaan, että olisi käyttänyt etunimeäni.

En kuullut kolmen vuoden tv-urani aikana työpaikallani kertaakaan Journalistiliitosta. En päässyt mukaan osastotoimintaan enkä tiennyt luottamusmiehestämme, koska tein töitä freelancerina. Työkaverinikaan eivät ehkä halunneet olla vanhuksia, jotka paasaavat lounaspöydässä nuorelle ammattiyhdistysliikkeestä.

NUORTEN hupenevaa kiinnostusta ammattiyhdistysliikkeeseen selitetään usein joko sen imago-ongelmalla tai nuorten ideologisilla valinnoilla.

Kokemukseni mukaan nuoret ovat aktiivisia järjestötoimijoita ja haluavat istua kokouksissa syömässä reunoiltaan kovettunutta juustosämpylää yhtä hanakasti kuin mitkä tahansa muutkin ikäryhmät. Uskon, että mielikuva eltaantuneesta ja paperinmakuisesta ay-jääräilystä karkottaa luotaaan kaikkia sukupolvia.

Kolmikannan purkamisenkin vaikuttaa olevan pienen uusliberaalin joukon eikä koko nuorison toive. Vuoden 2018 Nuorisobarometri-tutkimuksessa suomalaisista nuorista 73 prosenttia kertoi

luottavansa ammattiyhdistysliikkeeseen. Luku ei ole merkittävästi muuttunut 20 viime vuoden aikana ja saman verran luottamusta nautti esimerkiksi eduskunta.

Mielikuvaongelmia tai periaatteellista vastustusta ei tue myöskään havainto siitä, että opiskelijat liittyvät Journalistiliiton jäseniksi ahkerasti.

Journalistiliittoon liittyy vuosittain hieman yli 200 opiskelevaa jäsentä, mutta vaihtuvuus on suurta, sillä vuosittain yli 100 opiskelijajäsentä eroaa. Suuri osa eroajista liittyy jäseneksi fuksivuonnaan ja eroaa jo ennen kuin ehtii saada kosketusta oman alan töihinsä.

LIITON tulisi olla läsnä myös, kun nuoren työelämä on alussa ja työelämään siirtyminen tapahtuu alalamme harjoitteluiden, pätkätoiden ja toimeksiantojen kautta. Nuorten epätyypilliset työsuhteet voivat jatkua vuosia, emmekä voi kohdella heitä vain ihmisinä, joiden toivotaan joskus tulevaisuudessa maksavan täyttä jäsenmaksua vakinaisesta työstään.

Taakkamme on se, että koko ammattiyhdistysliikkeen toiminta on kietoutunut tiukasti vakinaiseen työsuhteeseen. Myös Journalistiliiton järjestö- ja osastorakenne on vieras niille, jotka eivät vielä ole kiinnittyneet tai aio ikinä kiinnittyä tiettyyn kaupunkiin, välineeseen tai työtehtävään.

Edunvalvontamme on epäonnistunut, jos harjoittelijat, sijaiset ja tuntityöläiset eivät saa tietää alansa ammattiliitosta työpaikkansa kautta. Olemme epäonnistuneet, jos luottamusmiehet eivät tiedä, millaisilla ehdoilla sijaiset, harjoittelijat ja tuntityöläiset tekevät töitään.

Jos ammattiliitto on ennen kaikkea vakituisten, kokoaikaisen ja pitkään samassa toimituksessa viihtyneen työntekijän asia, tulee jäsenyytemme todellakin ajankohtaiseksi vasta neljänkymmenen ikävuoden tienoilla. ●

Martta Kallionpää ● martta.kallionpaa@journalistiliitto.fi
Kirjoittaja on Journalistiliiton opiskelijälehdistä.

Tervetuloa takaisin Journalistiliiton jäseneksi

Ay-liikkeen jäsenkadosta kirjoitetaan mediasta riippuen joko huolestuneeseen tai vahingoniloiseen sävyyn. Myös Journalistiliitossa asia pohdituttaa, koska väkeä putoaa kyydistä.

Joukkovoima muodostuu jäsenistä, joten eronneita houkutteluaan aktiivisesti myös takaisin. Olin jo jonkin aikaa pyöritellyt ajatusta siitä, että hiljattain liitosamme eronneisiin olisi hyvä olla yhteydessä, mieluiten soittaen. Voihan olla, että joillakin eron syy olisi helposti korjattavissa. Tiedossa on sekin, että moni lähtee unohtettuaan maksella jäsenmaksuja.

Ryhdyimme talvella kokeilemaan, millaisia tuloksia eronneiden takaisin houkuttelemisen tuottaisi. Palvelujohtaja **Simon Huldén** teki oman kokeilunsa: Hän soitti joulun tienoilla 57 eronneelle, joista hän sai puhelimen päähän 26. Otos on pieni, mutta heistä liittoon halusi uudelleen liittyä peräti 23.

Tästä innostuneina lähetimme huhtikuussa sähköpostia laajemmalle eronneiden joukolle, se kun on soittelu nopeampi toimitus. Kampanjamme on yhä kesken, mutta se on tuottanut jo 51 uudelleenliittyjän jäsenhakemusta.

Tällaiset lukemat eivät ay-liikkeen tulevaisuutta heilauta, mutta yhden asian ne kertovat. Ihmiset haluavat kuulua liittoon, joka välittää jäsentensä kuulumisista ja ajatuksista.

Manu Haapalainen

Kirjoittaja on Journalistiliiton tiedottaja.

APURAHOJA HAETTAVANA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön apurahat haettavana

Kopioasto-apurahat on tarkoitettu ensisijaisesti lehdistölle sekä sähköisten viestimien verkkojulkaisuihin työskenteleville ja työskennelleille journalistille, Sananvapauden apurahat ja Jyrki A. Juutin muistostipendit kaikille Journalistiliiton jäsenille.

KOPIOSTO-APURAHAT

Käyttötarkoitukset

Apurahoja myönnetään ammattitaidon täydentämiseen, täydennyskoulutukseen, jatko-opintoihin, kieliopintoihin, alaan liittyvään tutkimustyöhön ja ammattikuvaa syventävään työskentelyyn kuten opintomatkoihin, opintojen loppuunsaattamiseen, näyttelyiden tai julkaisujen tekemiseen. Lisäksi voidaan tukea muuta ammatillisesti perusteltua tarkoitusta.

JOKES-APURAHAT

Säätiö jakaa yhden tai useampia 20 728,49 euron suuruisia Jokes-apurahoja koko media-alaa hyödyttäviin tutkimuksiin.

TYÖSKENTELYAPURAHAT

Työskentelyapurahoilla halutaan antaa mahdollisuus tutkivaan journalistiseen työhön, omaan erikoisalaan syventymiseen tai taustatyöhön. Näihin tarkoituksiin jaetaan 5 000 euron apurahoja.

OPISKELIJASTIPENDIT

Säätiö jakaa 900 euron stipendejä opiskelijoille opinnäytetyön tekemiseen.

JOKESIN RESIDENSSIAPURAHAT

Jokes myöntää kolme residenssiapurahaa syksyllä 2019.

- kaksi kahden viikon residenssijaksoa **Ateenassa**
2.–16.9.2019 ja 14.–28.10.2019, Koroneos-talossa Suomen Ateenan instituutin yhteydessä.
- yksi kahden viikon residenssijakso **Roomassa** **4.–17.11.2019**, Villa Lantessa.

SÄÄTIÖN AMMATILLISET KURSSIT

1. Mobiilivideokurssi

18.–20.9.2019, Tekniska, Helsinki

Jokesin kolmen päivän intensiivikurssin aikana opitaan kuvaamaan, äänittämään ja editoimaan journalistisia uutis-videoita älypuhelimella.

2. Visual storytelling

11.–13.9.2019, Tekniska, Helsinki

Jokesin kolmepäiväisellä kurssilla keskitytään liikkuvaan kuvaan, kuva- ja tarinankerrontaan. Kurssi on tarkoitettu niille journalistille, jotka jo tekevät videota, dokumentteja tai tv-ohjelmia.

3. Tarinallisuuspaja

28.–31.8.2019, Kaisankoti, Espoo

Neljän päivän intensiivikurssin tavoitteena on syventää journalistisen tarinankerronnan tekniikoita.

SANANVAPAUDEN APURAHAT

Sananvapauden apurahoilla tuetaan Journalistiliiton järjestötyöhön pitkään ja aktiivisesti osallistuneiden jäsenten opintomatoja joko kotimaassa tai ulkomailla.

JYRKI A. JUUTIN MUISTOSTIPENDIT

Jyrki A. Juuti toimi Suomen Sanomalehtimiesten Liiton puheenjohtajana vuosina 1963–1974. Jyrki A. Juutin muistostipendi myönnetään ammattiyhdistystoiminnassa tarvittavien edunvalvontavalmiuksien kehittämiseen.

KAIKKIEN APURAHOJEN HAKUOHJE

Apurahojen haku alkaa 2. toukokuuta ja päättyy 31. toukokuuta kello 16, jolloin sähköisen hakemuksen on oltava jätetty apurahajärjestelmään. Tarkemmat tiedot apurahoista ja niiden hakemisesta: www.jokes-saatio.fi. Jokesin apurahajärjestelmä: <https://jokes.apurahat.net>. Apurahoja koskeviin tiedusteluihin vastaa säätiön asiamies Anna Kähkönen, 050 551 3961.

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö
PL 252, Siltasaarenkatu 16 7. krs
00531 Helsinki

KOULUTUKSET

Journalisti, näin vältät langettavan

Vierailukäynnillä Julkisen sanan neuvostoon käydään läpi viimeaikaisia päätöksiä ja kerrataan ohjeita, joiden avulla voi välttää langettavan.

Aika: 8.5. klo 17–19

Paikka: JSN:n toimisto, Fredrikinkatu 25 A 8, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Riitta Lehtimäki, hsj.koulutus@gmail.com

Järjestäjä: HSJ

Henkilökuva aikakausmediassa -seminaari

Minkä näköisiä ihmisiä mediassa näytetään? Millainen normatiivisuus säätelee sukupuolten esittämistä? Puhujina ja panelisteina mediatutkijoita ja aikakauslehtien tekijöitä.

Aika: 9.5. klo 9:30–16:30

Paikka: LAMK Kampus Mikkulankatu 19, Lahti

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Facebook/ henkilökuva aikakausmediassa -seminaari

Järjestäjä: LAMK Muotoiluinstituutti

Luento ja webinaari: tunnista vahvuutesi

Kaipaatto uutta näkökulmaa ammatillisen vahvuutesi hyödyntämiseen esimerkiksi työhaussa? Tervetuloa uravalmentaja Riikka Pajusen luennolle liiton toimistolle tai webinaariin.

Aika: 21.5. klo 16:30–18:30

Paikka: Journalistiliiton toimisto,

Säästöpankinranta 2 A, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

nina.porra@journalistiliitto.fi

Järjestäjä: Journalistiliitto

Journalistien kansainväliset suhteet

Avoin ja maksuton seminaari Suomen journalistien kansainvälisistä suhteista: historiikirjojen ja aikaalaistodistajien kertomaa. Kahvitarjoilu.

Aika: 27.5. klo 13–16

Paikka: Keskuskirjasto Oodi, Kuutio-sali

Töölönlahdenkatu 4, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 20.5.

mennessa_mevi.sihteeri@gmail.com

Järjestäjät: Mevi ry ja SJL

KUVA: RAISA KYLLIKKI RANTA

Huhtikuun alun ilmastomarssi sai paljon näkyvyyttä, mutta millainen on median oma vastuu ilmastoasiassa?

Pieleenkö menee? – kolme keskustelua ilmasto- ja kehitysjournalistien työstä

Miten uutisoida kehitys- ja ilmastokysymyksiä ilman, että kuva globaalista etelästä tai sään ja ilmaston suhteesta vääristyy? Sopiiko toimittajan ajaa ilmastoasiasta? Journalistien arjesta nousevia vastauksia on luvassa kol-

messä keskustelussa lauantaina 25.5. Maailma kylässä -festivaaleilla.

Kehitysmat mediassa -paneelissa ovat puhumassa muun muassa ohjaaja-toimittaja **Kati Juurus** ja valokuvaaja **Meeri Koutaniemi**. Sen jälkeen alkaa Mitä toimittaja pystyy kertomaan ilmastomuutoksesta -keskustelu, jossa yleiset kertovat, millaista on toimittajien ja meteorologin työ lähetysten takana. Kolmantena käsitellään median ilmastovastuuta muun muassa Lännen Median ympäristötoimittaja **Jami Jokisen** sekä Ylen toimittaja **Pasi Toiviaisen** kanssa.

Marja Honkonen

Keskustelua kehitys- ja ilmastojournalismista la 25.5. kello 15.15–17.40 Kansallisteatterin Lavaklubilla (Taiga-lava), Helsingissä. Lisätiedot: maailmakylässä.fi

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä meille tiedot ja tiivis kuvaus tapahtumastasi. Ota malli tältä sivulta. journalisti@journalistiliitto.fi

Etelä-Savon Journalistien virkistysäätiön Hurissalon mökit (2 mökkiä Saimaan rannalla) vuokrattavana kaikille Journalistiliiton jäsenille.

Hinnat: eteläsavolaiset journalistit 200 euroa/vko (ma–su), muut 400 euroa/vko, viikot ennen sesonkia (17.6.–25.8.) ja jälkeen -30%.

Varaukset: 13.5. alkaen seija.k.lipsanen@gmail.com, 040 547 7115

Facebookin Virkistysäätiö -ryhmästä löytyy lisätietoja.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADDRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530
Helsinki
Broholmögatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki / Box 252,
00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi, (09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

Liina Aalto-Setälä, 28

- Freelancer-valokuvaaja ja taiteilija.
- Valmistumassa maisteriksi Aalto-yliopistosta Valokuvataiteen koulutusohjelmasta, josta suorittanut myös kandidaatin tutkinnon.
- Kuvannut muun muassa muusikoiden ja teatteriesitysten promokuvia, muotia ja reportaaseja. Kuvia julkaistu esimerkiksi Imagessa ja Flow Magazinessa.
- Ylläpitää Kosminen-taidetilaa Helsingissä yhdessä Lotta Blombergin, Anna Niskasen ja Helen Korpakin kanssa.

Liina Aalto-Setälä kiinnittää kuvissaan paljon huomiota väreihin ja käyttää mielellään väri- valoja. "Yritän myös luoda päiväkirjamaista tunnelmaa, vaikka kyseessä olisi lavastettu potrettikuva. Vastakoh- taisuuksia yhdistelemällä kuviin tulee jotain hyvällä tavalla häiritsevää."

Kuvaajan ongelma: miten ottaa kiinnostavia kuvia festarikävijöistä lakia rikkomatta?

Hanna Vallen valinta

Zeldan visuaalinen suunnittelija **Hanna Valle** valitsi esiteltäväksi valokuvaaja **Liina Aalto-Setälän** valokuvat kotimaisen konemusiikin historiaa käsittelevästä *Kone-Suomi*-kirjasta:

"Liina on lahjakas valokuvaaja, jonka otokset vaikuttavat unenomaisella rauhallisuudellaan ja yksityiskohdillaan. Erityisesti mieleeni ovat painuneet *Kone-Suomi*-kirjaa varten otetut dokumentaariset kuvat Weekend-festivaalista ja sen osallistujista. Kuvat ovat täynnä euforiaa ja ohikiitävää energiaa, haaveilua. Ne tuntuvat jollain tapaa sisarilta **Jouko Lehtolan** *Nuoret sankarit* -kuville.

Liina tallentaa upeasti niin tuntemattomia kuin omaa lähipiiriään pienten eleiden ja hetkien kautta, sortumatta nostalgisointiin. Kuvat luovat utuisia, häivähdyksenomaisia pakopaikkoja."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Anna Autio, kuva

On harvinaista päästä toimittajan kanssa kahdestaan hengailemaan jonnekin moneksi tunniksi, mutta tällä keikalla se oli mahdollista. Iida teki omia havaintojaan ja haastatteli ihmisiä. Itse keskityin siihen, miltä asiat näyttävät. Oli sairaan hauskaa olla festivaalilla 'kärpäsenä katossa': vain tutkiskella ympäristöä ja yrittää löytää hienoja hetkiä kuvattavaksi", sanoo valokuvaaja **Liina Aalto-Setälä**.

Hän oli elokuussa 2016 toimittaja **Iida Sofia Hirvosen** kanssa juttukeikalla Weekend-festivaalilla Helsingissä. Artikkelin julkaisiin seuraavana vuonna **Kalle Kinnusen** toimittamassa, kotimaisen konemusiikin historiaa käsittelevässä *Kone-Suomi*-kirjassa.

"Hauskaa oli myös se, että maailma, jota festivaalilla kuvasin, oli itselleni samaan aikaan tuttu ja vieras. Kuuntelen ja tunnen konemusiikkia, fanitan dj:itä ja käyn tanssimassa ystävien kanssa, mutta Weekendistä minulla ei ollut kokemusta. Ihmiset tuntuivat siellä nuorilta. Moni luuli, että olen festivaalin oma kuvaaja ja tuli poseeraamaan.

Itse yritin kuvata ihmisiä, jotka ovat omissa maailmoissaan eivätkä ajattele kameran läsnäoloa. Sellaisessa kuvaamisessa on paljon vastuuta, sekä lain säätelyä että eettistä. Miten ottaa ja julkaista kuvia, jotka ovat kiinnostavia mutta eivät loukkaa ketään? Sitä olen pohtinut myös omissa hankkeissani ja Aalto-yliopiston kandityössäni, joka käsitteli omien läheisten käyttämistä taiteellisissa projekteissa.

Ennen kuvauskeikkaa teen monesti aiheeseen liittyvän 'mood boardin' inspiroivista kuvista ja kuvaajista. Ennen Weekendiä mietin **Wolfgang Tillmansin** ja **Jouko Lehtolan** kuvia. Toisaalta työskentelyni oli vaistonvaraista. Ottamissani kuvissa olen tyytyväisin tunnelmaan, joka on haikea ja melankolinen, mutta samalla riehakas.

Weekendissä tunsin välillä, että olen liiankin ujo lähestymään ihmisiä. Kun kokemusta on karttunut, käsitykseni omasta osaamisestani on selkiytynyt, ja kykyni kommunikoida kuvattavien kanssa on parantunut.

Olen ottanut lehtikuviakin, mutta enimmäkseen otan muotokuvia, esimerkiksi artistien promokuvia. Osittain kyse on ajautumisesta: kun olen ottanut yhdelle artistille kuvat ja muut ovat nähneet niitä, samanlaisia pyyntöjä on tullut lisää. Osittain kyse on tyylistäni: mielenkiintoni kohdistuu nimenomaan ihmisiin, ja nautin siitä, että minulla on taiteellista vapautta." ●

Pitäisikö
valokuvaajille tarkoitetut
rahat jakaa ammattilaisille
vai harrastajille ja
kamerakauppiaille?